

СІМЕЙНІ ФЕРМЕРСЬКІ ГОСПОДАРСТВА - ЯКИМИ ЇМ БУТИ ?

СІМЕЙНІ ФЕРМИ ЯК ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ

Наш Вісник – це інформація з питань розвитку сільської місцевості та сільського господарства. Щоб отримувати його, надішліть нам електронну адресу. Ми хочемо зробити наш Вісник цікавим, актуальним, корисним, тому завжди чекаємо Ваші статті, повідомлення, рекомендації. Передрук матеріалів за умови посилання вітається.

Контакти:

вул. Героїв Оборони, 10, офіс 10, м. Київ, 03680, Україна

doradaukraine@gmail.com

www.dorada.org.ua

Редактор Корінець Р.Я.

Відповідальний за випуск Мінцевич М.Р.

Цей Вісник створено в рамках Проекту «Зміцнення спроможності Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України у сфері розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації», який фінансується Проектом Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «АгроІнвест». Здійснення зазначеного проекту стало можливим завдяки підтримці американського народу, наданій через USAID. Зміст матеріалів Вісника не обов'язково відображає точку зору USAID, Проекту «АгроІнвест» або уряду США.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Проект АгроІнвест

ЗА ЄВРОПЕЙСКУ СИСТЕМУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ДОРАДНИЦТВА В УКРАЇНІ

Сільськогосподарська дорадча діяльність - сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб особистих селянських та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх форм власності і господарювання, а також сільського населення у підвищенні рівня знань та вдосконаленні практичних навичок прибуткового ведення господарства;

(Із Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність»)

Для надання допомоги фермерам в цілях **відповідності стандартам сучасного, високоякісного сільського господарства** необхідно, щоб держави-члени ЄС продовжили використовувати всебічну систему консультування фермерів.

Система консультування фермерів повинна допомагати фермерам в отриманні більшої інформації про потоки матеріалів і процесах на фермах, що належать до екології, безпеки продуктів, здоров'ю та захист тварин без будь-якого впливу на їх зобов'язання виконання стандартів та їх відповідальність.

Держави-члени ЄС повинні мати систему консультування фермерів з земельних питань та з питань управління фермами, управління якою здійснюється одним або декількома призначеними органами або приватними організаціями.

Система консультування фермерів повинна **відповідати, принаймні, законним вимогам управління і хорошим сільськогосподарським і екологічним умовам.**

Фермери можуть брати участь у системі консультування фермерів на добровільній основі.

Держави-члени ЄС можуть визначити у відповідності з об'єктивними критеріями **пріоритетні категорії фермерів**, які мають доступ до системи консультування фермерів.

(Із Регламенту ЄС № 73/2009 Ради ЄС про заснування спільних правил для схем прямої підтримки фермерів в рамках Спільної сільськогосподарської політики і про заснування деяких схем підтримки для фермерів, що вносять зміни в Регламенті ЄС № 1290/2005, ЄС № 247/2006 , № ЄС 378/2007 та скасовує Регламент ЄС № 1782/2003.)

ЗМІСТ

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО

Что такое семейное фермерское хозяйство?	4
Международный год семейных фермерских хозяйств (МГСФХ),	4
Цели и направления действий.	
Четыре ключевые цели международного года	
Три глобальных направления мероприятий международного года	6
Генеральный план	6
Главные тезисы	7
МГСФХ – платформа для политического диалога	8

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Фермерство як вид малого бізнесу і форма ведення господарства на селі	9
Як забезпечити розвиток сімейного фермерства?	10
Сімейні ферми – головні виробники картоплі, овочів, фруктів та м'яса, що не мають статусу сільськогосподарського виробника, а відтак, позбавлені можливості розвиватися	11
Николай Гриценко : «Отсутствие в Украине семейных фермерских хзяйств—это исключительно наш феномен»	15
Олена Бородіна, Ігор Прокопа «Сімейні фермерські господарства: проблеми формалізації»	19
Відкриття перших сімейних ферм у Запорізькій області	23

АКТУАЛЬНЕ

Земельна реформа: як не протиставити орендаря орендодавцю?	24
Ірина Головка «Агрострахування-2014: де ми перебуваємо і що нам робити?»	27

ДОРАДЧА КООПЕРАТИВНА ШКОЛА НАСДСУ

Ірина Іващенко, Олена Павлюк «ПОІНФОРМОВАНІСТЬ ЖІНОК ЯК УМОВА ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВАХ»	32
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ КООПЕРАЦІЮ» (ПРОДОВЖЕННЯ)	38

ЦІНОВА ІНФОРМАЦІЯ

Ціни на ринку живої худоби «Чародій» станом на 24 травня 2014 року	43
Ціни на оптових ринках України станом на 2014 року (овочі)	44
Ціни на оптових ринках України станом на 2014 року (фрукти)	45
Ціни на оптових ринках України станом на 2014 року (крупни)	46
Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України/	47
National Association of Agricultural Advisory Services of Ukraine	48

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО

Что такое семейное фермерское хозяйство?

Семейное фермерское хозяйство включает в себя все виды семейной сельскохозяйственной деятельности и охватывает несколько направлений развития сельских районов. Семейное фермерское хозяйство - это способ организации сельскохозяйственного, лесного, рыбного, пастбищного и аквакультурного производства, осуществляемый и управляемый семьей и опирающийся преимущественно на труд членов семьи, как женщин, так и мужчин.

Как в развивающихся, так и в развитых странах семейное фермерское хозяйство – это основная форма ведения сельского хозяйства в секторе производства пищевых продуктов.

Существуют несколько ключевых факторов успешного развития семейного фермерского хозяйства на национальном уровне, среди которых: агроэкологические условия и территориальные особенности; нормативно-правовые условия; доступ к рынкам; доступ к земельным и природным ресурсам; доступ к технологиям и возможностям для повышения квалификации, доступ к финансам; демографические, экономические и социокультурные условия; возможность получения специализированного образования.

Семейное фермерское хозяйство играет важную социально-экономическую и культурную роль, а также оказывает положительное влияние на окружающую среду.

Международный год семейных фермерских хозяйств (МГСФХ),

ООН объявила 2014 год Международным годом семейных фермерских хозяйств. Это должно содействовать признанию значимости семейных и мелких фермерских хозяйств за счет привлечения внимания мировой общественности к их важной роли в снижении масштабов голода и нищеты, повышении уровня продовольственной безопасности, питания и благосостояния населения, рациональном использовании природных ресурсов, охране окружающей среды и достижении устойчивого развития, в частности сельских районов.

Цель МГСФХ (2014 год) – поставить семейные фермерские хозяйства в центр сельскохозяйственной, экологической и социальной политики государств, выявив пробелы и определив новые возможности, содействовать продвижению по пути более равноправного и сбалансированного развития. Международный год семейных фермерских хозяйств (2014 год) будет способствовать широкой дискуссии и сотрудничеству на национальном, региональном и глобальном уровнях в целях расширения понимания и осознания трудностей, с которыми сталкиваются мелкие фермеры, а также определения эффективных способов оказания содействия семейным фермерским хозяйствам.

<http://www.fao.org/family-farming-2014/home/what-is-family-farming/ru/>

2014
International Year of
Family Farming

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО

Цели и направления действий

ЧЕТЫРЕ КЛЮЧЕВЫЕ ЦЕЛИ МЕЖДУНАРОДНОГО ГОДА:

1. содействие разработке сельскохозяйственной, экологической и социальной политики, стимулирующей устойчивое развитие семейных фермерских хозяйств, помогая правительствам создавать надлежащие условия (стимулирующие меры политики, работающее законодательство, комплексное планирование диалога по мерам политики, инвестиции) для устойчивого развития семейных фермерских хозяйств.
2. повышение уровня знаний, информирования и осведомленности общественности:
 - Повышение информированности населения о семейном фермерстве, малых фермерских и рыбных хозяйствах и их значении (как реальном, так и потенциальном/нереализованном) для продовольственной безопасности, повышения качества пищи, сокращения бедности, экономического роста, создания новых рабочих мест и повышения качества жизни, развития территорий, устойчивого использования природных ресурсов, в особенности бедными ресурсами фермерами, рыболовами, а также работниками рыбных хозяйств (ЦРТ1);
 - Повышение информированности и осведомленности населения о разнообразии и сложности систем производства и потребления на семейных фермах, в малых фермерских и рыбных хозяйствах;
 - Развитие международного диалога и сотрудничества;
 - Повышение информированности и осведомленности населения о семейном фермерстве, малых фермерских и рыбных хозяйствах, а также о современных тенденциях в области мер политики и инвестиций, с особым акцентом на успешных примерах, надлежащих мерах политики и передовой практике;
 - Расширение возможностей для диалога, участия и получения доступа к информации о малых хозяйствах и их объединениях.
3. достижение более глубокого понимания потребностей, потенциала и ограничений семейных фермерских хозяйств, оказание технической помощи:
 - Выявление потребности, привлечение и расширение технической поддержки мероприятиям по развитию потенциала, включая меры политики.
 - Информирование структур, не относящихся напрямую к сельскому хозяйству (финансовым институтам, банкам развития, государственным ведомствам, т.д.), с целью повышения их осведомленности и знаний о потенциале семейных и малых сельских хозяйств для устойчивого развития.
 - Поощрение деятельности на глобальном, региональном, национальном и местном уровнях.
 - Отслеживание изменений в семейных фермерских хозяйствах и мерах политики, относящихся к семейным и малым фермерским хозяйствам.
4. создание условий для совместной деятельности, направленной на экологически устойчивое развитие:
 - Содействовать включению планов по МГСФХ в международные процессы и деятельность комитетов.
 - Добиваться того, чтобы долгосрочные меры, связанные с семейными фермерскими хозяйствами, нашли свое отражение в международных программах (Повестка дня на период после 2015 года).
 - Создание синергии с другими международными годами, в особенности Годом кооперативов.

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО

ТРИ ГЛОБАЛЬНИХ НАПРАВЛЕННЯ МЕРОПРИЯТИЙ МЕЖДУНАРОДНОГО ГОДА

Проведение Международного года семейных фермерских хозяйств (МГСФХ) будет осуществляться по трем глобальным направлениям в контексте национальных процессов и соглашений, а также в сотрудничестве с соответствующими партнерами.

1. Поощрение диалога в процессах принятия решений по вопросам политики

Следует развивать диалог и сотрудничество с соответствующими заинтересованными сторонами, добиваясь, чтобы лозунги МГСФХ оказывали влияние на соответствующие процессы выработки политических решений. Благодаря этой деятельности мы сможем привлечь государственные и частные организации на национальном, региональном и глобальном уровнях к обсуждению вопросов, касающихся семейных фермерских хозяйств, малых сельских и рыбных хозяйств. Со сроками проведения предстоящих мероприятий можно ознакомиться в календаре официальных событий.

2. Поиск информации, документирование и обмен передовым опытом в области политики, поощряющей развитие семейных фермерских хозяйств на государственном и/или ином уровне с целью практического применения знаний по вопросам семейных фермерских хозяйств

Будет создана специальная веб-страница МГСФХ, на которой семейные фермеры со всего мира смогут делиться своим опытом, рассказывать о проблемах и принимать непосредственное участие в процессе.

3. Коммуникационная, информационно-пропагандистская и просветительская деятельность

Совместно с институтами-партнерами (например, Всемирный сельский форум, Всемирная организация фермеров) будет разработана убедительная и эффективная информационно-пропагандистская кампания, нацеленная на фермеров и их объединения, политиков, финансовые институты, СМИ и общество в целом. В партнерстве с местными средствами массовой информации будут проводиться специализированные мероприятия.

Генеральный план

Международный год семейных фермерских хозяйств (МГСФХ), 2014 год призван содействовать признанию значимости семейных и мелких фермерских хозяйств за счет привлечения внимания мировой общественности к их важной роли в снижении масштабов голода и нищеты, повышении уровня продовольственной безопасности, питания и благосостояния населения, рациональном использовании природных ресурсов, охране окружающей среды и достижении устойчивого развития, в частности сельских районов.

Цель МГСФХ (2014 год) – поставить семейные фермерские хозяйства в центр сельскохозяйственной, экологической и социальной политики государств, выявив пробелы и определив новые возможности, содействовать продвижению по пути более равноправного и сбалансированного развития. Международный год семейных фермерских хозяйств (2014 год) будет способствовать широкой дискуссии и сотрудничеству на национальном, региональном и глобальном уровнях в целях расширения понимания и осознания трудностей, с которыми сталкиваются мелкие фермеры, а также определения эффективных способов оказания содействия семейным фермерским хозяйствам.

Был составлен проект Генерального плана, отражающий основные цели и задачи МГСФХ. Этот документ отталкивается от трех главных вопросов: Что такое семейное фермерство? В чем особое значение семейных фермерских хозяйств? Как МГСФХ может помочь сохранить, поддержать и укрепить семейные и малые фермерские хозяйства? В этом важном документе сформулированы и разъясняются четыре основные задачи МГСФХ и три основных направления деятельности, призванные обеспечить успешное проведение международного года.

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО

Главные тезисы

Семейное фермерство является преобладающей формой ведения сельского хозяйства как в развитых, так и в развивающихся странах

В мире свыше 500 миллионов семейных фермерских хозяйств.

Сельскохозяйственная деятельность планируется и ведется семьей и зависит преимущественно от семейного труда.

Среди семейных фермеров – мелкие и средние по размеру фермерские и крестьянские хозяйства, представители коренных народов, традиционные общинные хозяйства, рыбаки, пастбищные животноводы, общины, живущие собирательством и многие другие группы во всех регионах и биомах мира.

Семейные фермерские хозяйства являются важной составляющей решения по искоренению нищеты и голода в мире

Во многих регионах мира они являются главными производителями продовольственных продуктов, составляющих наш каждодневный рацион.

Свыше 70% населения, лишенного продовольственной безопасности, проживает в сельских районах Африки, Азии, Латинской Америки и Ближнего Востока, и состоит в основном из семейных фермерских и особенно мелких хозяйств, практически лишенных доступа к природным ресурсам, мерам политики и технологиям.

Все данные указывают на то, что бедные семейные фермерские хозяйства могут оперативно развернуть свой производственный потенциал при условии задействования соответствующих регулирующих механизмов.

Содействие получению доступа к земле, воде и другим природным ресурсам и реализация конкретных государственных мер в поддержку фермерских семейств (кредиты, техническая помощь, страхование, доступ на рынок, государственные закупки, соответствующие технологии) – вот те основные элементы, которые направлены на повышение производительности в сельском хозяйстве, ликвидацию нищеты и достижение продовольственной безопасности в мире.

Семейные фермерские хозяйства способствуют устойчивому развитию

Семейные фермерские хозяйства ведут аграрные системы, основанные на диверсификации сельскохозяйственных культур, и сохраняют традиционные продовольственные продукты, способствуя тем самым сбалансированному питанию и гарантируя сохранность агробиоразнообразия в мире.

Фермерские семьи являются неотъемлемой частью территориальных связей и местных культурных традиций; свой доход они тратят главным образом на местных и региональных рынках, помогая создавать много новых сельскохозяйственных и несельскохозяйственных рабочих мест.

Местным системам производства и потребления, построенным на основе семейных фермерских хозяйств, отведена важная роль в борьбе с голодом, особенно при наличии соответствующих мер социальной защиты, адресованных уязвимым группам населения и их потребностям.

<http://www.fao.org/family-farming-2014/home/main-messages/ru/>

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО

МГСФХ – платформа для политического диалога

Все перечисленное выше говорит об уникальном потенциале семейных фермерских хозяйств в продвижении к более высокопроизводительным и устойчивым продовольственным системам, при условии поддержки этого продвижения со стороны мер политики.

МГСФХ открывает прекрасную возможность обратить особое внимание на стратегическую роль семейных фермерских хозяйств в развитии сельского хозяйства и сельских регионов и укрепления их потенциала.

Правительства стран могут взять на себя политические обязательства по созданию правовых основ, институтов и мер политики для семейных фермеров.

Одна из основных целей МГСФХ – это создание платформы для ведения политического диалога с организациями семейных фермерских хозяйств для достижения консенсуса, выработки и реализации мер политики.

Международное сотрудничество могло бы содействовать развитию политического диалога с участием всех заинтересованных сторон и способствовать выработке конкретных и устойчивых решений.

Участие широкого круга заинтересованных сторон в подготовке и реализации плана действий МГСФХ, установление новых стратегических и инновационных партнерских отношений, а также укрепление налаженных партнерских связей играют важнейшую роль в достижении заинтересованности в успехе Международного года.

<http://www.fao.org/family-farming-2014/news/news/details-press-room/ru/c/254404/>

Міжнародний рік сімейного фермерства (МГСФХ)

Міжнародний рік сімейного фермерства (МГСФХ) – це глобальна ініціатива, спрямована на підвищення статусу сімейного фермерства в суспільстві та на покращення умов життя сімейних фермерів. Ця ініціатива була започаткована Організацією Об'єднаних Націй (ООН) та Організацією Продовольчої та сільськогосподарської Організації (ФАО) у 2014 році.

МГСФХ має на меті:

- Підвищення статусу сімейного фермерства в суспільстві.
- Покращення умов життя сімейних фермерів.
- Підтримку сімейного фермерства як основи продовольчої безпеки та сільського розвитку.

МГСФХ є важливою частиною міжнародної системи продовольчої безпеки та сільського розвитку. Він надає платформу для діалогу між урядами, міжнародними організаціями, громадянським суспільством та сімейними фермерами.

МГСФХ має на меті:

- Підвищення статусу сімейного фермерства в суспільстві.
- Покращення умов життя сімейних фермерів.
- Підтримку сімейного фермерства як основи продовольчої безпеки та сільського розвитку.

МГСФХ є важливою частиною міжнародної системи продовольчої безпеки та сільського розвитку. Він надає платформу для діалогу між урядами, міжнародними організаціями, громадянським суспільством та сімейними фермерами.

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Фермерство як вид малого бізнесу і форма ведення господарства на селі

Окремі економісти-аграрники і практики фермерського руху в Україні вбачають аграрну реформу в створенні єдиної форми господарювання — сімейної ферми.

Зазначимо, що для економічно розвинених країн світу, де сільське господарство виражене в основному фермерством, цей уклад формувався впродовж сторіч. Фермерство тут виступає одночасно і укладом життя, і формою господарювання.

В українських селах укладом життя і нині залишається самотнє село, сільський устрій, а фермерство тільки зароджується як форма господарювання. Ось у чому полягає основна проблема, тому в перехідний період реформування аграрного сектора економіки в українському селі, хочемо ми цього чи ні, будуть різні форми господарювання, а уклад життя ще досить тривалий час залишатиметься сільським. Головне тут — почуття відповідальності за власну справу, реальна (а не формальна) нормативна правова база, яка б захищала селянина від будь-якого посягання на його приватну власність, захист і підтримка держави. В цьому і є сутність становлення цього виду малого бізнесу на селі.

Сімейна ферма в Україні — це власне фермер, а також селянин, який вийшов із КСП та отримав державний акт на землю і майновий пай з метою започаткування такого господарства. Що потрібно для становлення такої форми господарювання?

<http://buklib.net/books/35083/>

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Як забезпечити розвиток сімейного фермерства?

Нинішній рік ООН оголосила Міжнародним роком сімейних фермерських господарств, що засвідчило їх вагомий внесок у глобальну економіку. Загалом у світі нараховується 570 млн. фермерських господарств, з яких 500 млн. – сімейні. Разом вони виробляють щонайменше 56% загального обсягу сільгосппродукції.

Парадокс полягає в тому, що в Україні, яка позиціонує себе аграрною державою, офіційно відсутні фермерські господарства сімейного типу. Натомість вони існують реально, проте їх статус на законодавчому рівні досі залишається не визначеним.

Вийти з тіні сімейним фермерським господарствам має допомогти вдосконалений закон «Про фермерське господарство», який невдовзі буде обговорюватися у Верховній Раді. Що це дасть для аграрного сектору і всієї національної економіки?

Про це йшлося під час чергового засідання Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, яке проходило у форматі прес-конференції 14 жовтня 2014 року.

Тема засідання: Як забезпечити розвиток сімейного фермерства?

Участь у засіданні в якості доповідачів приймали:

Віталій САБЛУК, директор Департаменту економічного розвитку аграрного ринку Міністерства аграрної політики та продовольства України;

Микола ГРИЦЕНКО, керівник напрямку «Розвиток ринкової інфраструктури» Проекту USAID «АгроІнвест»;

Любов МОЛДАВАН, головний науковий співробітник ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, доктор економічних наук, професор;

Віктор ШЕРЕМЕТА, віце-президент Асоціації фермерів та приватних землевласників України;

Геннадій НОВІКОВ, голова Аграрного союзу України;

Роман КОРИНЕЦЬ, президент Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України;

Олександр ДЕРУНЕЦЬ, власник особистого селянського господарства, Згурівський район, Київська обл.

Обговорювались наступні питання:

- чим сімейні ферми принципово відрізнятимуться від наявних фермерських господарств;
- на базі яких господарств переважно будуть створюватися сімейні ферми;
- за якою процедурою реєструватимуться сімейні ферми;
- який механізм оподаткування застосовуватиметься до сімейних ферм;
- чи матимуть сімейні ферми державну допомогу і в якому вигляді вона їм надаватиметься;
- скільки в Україні може бути створено ферм сімейного типу;
- як поява сімейних ферм може вплинути на ситуацію в аграрній економіці країни та на розвиток сільських територій?

З матеріалами засідання можна ознайомитись тут:

<http://www.agroinvest.org.ua/ukr/?nid=news|3301&ntype=project>

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Сімейні ферми – головні виробники картоплі, овочів, фруктів та м'яса, що не мають статусу сільськогосподарського виробника, а відтак, позбавлені можливості розвиватися

Невдовзі в Україні можуть з'явитися сімейні фермерські господарства. Станеться це після того, як наступна Верховна Рада ухвалить оновлений закон «Про фермерське господарство». Дотепер активна робота над його вдосконаленням триває в Міністерстві аграрної політики та продовольства. До участі в ній залучені представники громадських організацій, технічних проектів та провідні в країні експерти.

Насправді ферми сімейного типу в Україні є. Більше того, на ринку аграрної продукції вони працюють давно. Але правдою є і те, що функціонують такі ферми нелегально поза правовим полем. Принаймні, дотепер вони не мають статусу сільгоспвиробника.

А це вже зовсім не дрібничка. Такої думки директор Департаменту економічного розвитку аграрного ринку Міністерства аграрної політики та продовольства Віталій Саблук. Відсутність статусу сільгоспвиробника унеможливує відповідній категорії аграріїв вихід на організований ринок.

Йдеться не про десятки чи навіть сотні тонн сільгосппродукції. За даними Віталія Саблука, які він оприлюднив під час чергового засідання Національного прес-клубу з аграрних та земельних питань, її набагато більше. Зокрема, торік господарствами населення було вироблено сільгосппродукції на 118 млрд. грн. І це – у цінах 2010 року, хоча зрозуміло, що за цей час вони істотно зросли.

Хто саме виробив продукцію у такому значному обсязі? Віталій Саблук дає відповідь і на це питання – 4,3 млн. особистих селянських господарств (ОСГ), які разом обробляють майже 7 млн. гектарів землі.

Для порівняння – сільгосппідприємства, в тому числі й агрохолдинги, господарюють на понад 21 млн. гектарах. При цьому торік вони виробили сільгосппродукції на 133 млрд. грн.

Але і це ще не все. З розрахунку на 1 гектар, підрахував Віталій Саблук, малі господарства, які практично позбавлені зовнішнього фінансування, за допомогою лопат та вил виробляють доданої вартості у 3-4 рази більше, ніж великі сільгосппідприємства.

За підсумками минулого року валове виробництво в сільському господарстві, знову ж таки, у цінах 2010 року становило 251 млрд. грн. Половину цієї продукції було відправлено за кордон і стільки ж – спожито на внутрішньому ринку.

Погодьтеся – промовисті показники. Особливо, якщо взяти до уваги, що на зовнішніх ринках переважно торгують агрохолдинги, а на внутрішньому – малі господарства, чії землі часом вимірюються навіть не гектарами, а сотками. Відтак, напрашується висновок, що всіх нас здебільшого годують особисті селянські господарства. На них, відповідно до офіційної статистики, припадає 60% усього виробленого в Україні м'яса, 58% молока, понад 92% плодово-ягідної продукції і майже 99% картоплі.

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Отже, внесок особистих селянських господарств в аграрну економіку суттєвий. Та парадокс полягає в тому, що ОСГ порівняно з великими сільгосп підприємствами перебувають в гірших умовах і це вже визнають й ті, хто причетний до формування національної аграрної політики. Зокрема, під час засідання Прес-клубу Віталій Саблук зізнався: «На сьогоднішній день малі форми господарювання знаходяться в набагато гірших умовах».

Про які умови йдеться? Про одну ми вже згадали – це відсутність доступу до організованих ринків. Але насправді проблем, з якими донині реально стикаються особисті селянські господарства, набагато більше і важко сказати, яка з них є найболючішою і потребує першорядного вирішення.

Скажімо, особисті селянські господарства позбавлені змоги доступитися до фінансових ресурсів. І не тільки до банківських кредитів, а й до бюджетних коштів, котрі держава спрямовує на підтримку сільського господарства. І все, знову ж таки, через відсутність в ОСГ статусу сільгоспвиробника.

Мало того, через брак цього статусу вони не можуть також створити кооператив або вступити до нього, адже законом передбачено, що членами кооперативів є сільськогосподарські виробники! Відсутність статусу перебиває для ОСГ це важливе джерело зростання: вони не можуть зорганізуватися в кооператив і використовувати ефект масштабу. Це шлях у безвихідь.

Звідси брак міні-тракторів, сівалок, комбайнів та іншої техніки, яку успішно експлуатують на своїх полях американські та європейські фермери. Загалом, додав керівник напрямку «Розвиток ринкової інфраструктури» Проекту USAID «АгроІнвест» Микола Гриценко, лише 7% ОСГ «забезпечені хоч якоюсь технікою». Зважте, не сучасною, ефективно працюючою, а такою, яка часто на ладан дихає.

Ще одна проблема – в сільській місцевості спостерігається високий рівень безробіття. Один сучасний трактор John Deere або йому подібний здатен вивільнити одразу кількох механізаторів.

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Часто селяни втрачають не лише роботу, а й можливість тривалий час працювати на власній землі, бо змушені здавати її в оренду агрохолдингам та фермерам на значний термін. Він може сягати 15 і навіть 49 років. Орендарям це вигідно, але що робити увесь цей час орендодавцям і особливо тим, чиї діти подорослішали і мають намір знайти собі нішу у цьому житті, пов'язуючи її з селом?

Крім того, нинішні власники ОСГ не можуть розраховувати на пенсію. Бо їй потрібно з чогось нараховувати. А з чого її брати, якщо особисті селянські господарства, принаймні, так вважається офіційно, працюють винятково на себе.

І в цьому полягає черговий парадокс. Бо насправді, твердить Віталій Саблук, 20% особистих селянських господарств зорієнтовані на ринок. І тільки те, що не можуть продати на базарах, поблизу доріг, бо не мають місць для продажу на оптових ринках, в супермаркетах, споживають в домашніх умовах.

Така доля зачіпає понад 800 тис. наших співвітчизників, які мешкають у сільській місцевості і які за теперішніх обставин змушені якось виживати. З часом вони можуть не витримати випробування чинною недалекоглядною аграрною політикою, яка ігнорує їх економічні та соціальні інтереси і яка, по суті, виживає із села. Та справа в тому, що на них ніхто не чекає і в містах.

«Треба бити на сполох, – непокоїться з цього приводу власник ОСГ зі Згурівського району Київської області Олександр Дерунець, – бо ми втрачаємо село. Воно і так катастрофічно старіє. А ми такою нашою політикою підштовхуємо до того, щоб люди залишали свої домівки».

Вихід із ситуації, що склалася, один – визнати особисті селянські господарства повноцінними учасниками аграрного ринку. І не просто визнати, а все зробити для того, щоб вони увійшли в нього і тим самим допомогли його детінізації. Бо, наголосив Віталій Саблук, 50-55% сільського населення досі перебуває поза межами організованого ринку і тому часто змушені співпрацювати з різного роду ділками, погоджуватися на запропоновані ними тіньові схеми.

Усі можливості для повноцінного входження ОСГ до організованого ринку є. «Особисті селянські господарства, – твердить головний науковий співробітник Інституту економіки та прогнозування НАН України Любомир Молдован, – апriori вже є фермерськими господарствами». За характером організації праці, її продуктивністю і багатьма іншими показниками вони нічим не поступаються фермерським господарствам багатьох країн світу.

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Тільки треба визначитися, кого можна вважати фермерським господарством. У Польщі, наприклад, до їх числа належать всі, хто обробляє 1 гектар і більше. У США сповідується інший підхід – тут статус фермерського господарства набуває той, хто виробляє і реалізує сільгосппродукції на суму, яка щонайменше становить 1 тис. доларів.

Принагідно Любов Молдован сказала, що фермери, а отже, і сімейні фермерські господарства можуть уникнути поглинання агрохолдингами. Для цього лише варто скористатися досвідом США. Там у 60-ті роки в сільській місцевості спостерігалася подібна до нашої ситуація – великі корпорації поглинали невеликі господарства. Це призводило до наростання соціальної напруги в країні. Проблема було вирішено ухваленням антитрестівського закону. Відповідно до нього, несільськогосподарським компаніям було заборонено займатися сільськогосподарською діяльністю і володіти сільськогосподарськими землями. Водночас було запроваджено політику, спрямовану на об'єднання фермерів, причому не лише на виробничому рівні, а й на рівні переробки вирощеної продукції, її зберігання, збуту, постачання матеріально-технічних ресурсів тощо.

«Отже, нам потрібно паралельно легалізувати ті механізми, які забезпечать особистим селянським господарствам набуття статусу фермера», - додала Любов Молдован.

За різними оцінками, зазначив Микола Гриценко, на базі особистих селянських господарств може бути створено 500-600 тис. фермерських господарств. На сьогодні їх набагато менше – лише 41 тис. Тож є можливість значно поліпшити фермерську статистику, а головне – упорядкувати вітчизняну аграрну галузь і запустити в повноцінну роботу один з найпотужніших її секторів, який значною мірою забезпечує продовольчу безпеку нашої країни.

Тарас ТЕРНІВСЬКИЙ,
Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Николай Гриценко : «Отсутствие в Украине семейных фермерских хозяйств — это исключительно наш феномен»

По словам Николая Гриценко, руководитель направления «Развитие рыночной инфраструктуры» Проекта USAID «АгроИнвест» фермерство в Украине может превратиться в семейный бизнес. Поскольку в Украине деятельность семейных фермерских хозяйств будет регулироваться на законодательном уровне. Регулировать их деятельность и закрепить их статус призван Закон Украины о «О фермерском хозяйстве». Поскольку во всем

мире семейные фермерские хозяйства являются преобладающей формой ведения сельского хозяйства.

- Чем обусловлена потребность законодательного регулирования семейных фермерских хозяйств?

- Такая потребность возникла по многим причинам. Первая и главная заключается в том, что основную долю трудоемкой сельскохозяйственной продукции – овощей, фруктов, яиц, молока – производят не фермеры. Они ее производят в пределах 4-5%. А основной объем производят личные сельские хозяйства.

К тому же, личные сельские хозяйства не являются полноправными участниками аграрного рынка. Они являются физическими лицами. Это обуславливает проблемы с налогом на добавленную стоимость, с налогом на доходы физических лиц. Также личные сельские хозяйства имеют проблемы с выходом на рынок, ведь с ними никто не хочет, да и не имеет возможности заключать полноценные договора. Я имею в виду компании, трейдеров. Последние не могут эти договора документально оформить, ведь Налоговым кодексом предусмотрено, что они могут приобретать продукцию лишь на основе актов закупок у физических лиц.

- Чем семейные фермы будут принципиально отличаться от нынешних?

- Семейное фермерское хозяйство создается и ведется исключительно членами семьи, которые совместно проживают и совместно хозяйствуют. Это – базовый момент.

В действующем законе «О фермерском хозяйстве» написано, что фермерское хозяйство формируется на базе членов семьи и родственников.

Другое дело – в семейном фермерском хозяйстве должны работать исключительно члены семьи. В действующем фермерском законе нет ограничений по найму рабочей силы. То есть, создали фермерское хозяйство, наняли 200-300 человек, взяли в аренду 5-30 тыс гектаров земли и хозяйствуют.

- Могут ли семейные фермы брать землю в аренду?

- Мы говорим, что семейные фермерские хозяйства создаются и действуют на базе земельных участков, выделенных для ведения личного сельского хозяйства, но аренда земли не исключается. Наоборот, она даже предусматривается. Без нее не обойдутся успешно работающие фермерские хозяйства семейного типа.

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Фермерские хозяйства семейного типа производят как минимум 56% общего объема сельхозпродукции, внося весомый вклад в национальную и глобальную продовольственную безопасность. Если говорить о производстве продовольствия, то семейные фермерские хозяйства являются преобладающей формой ведения сельского хозяйства в мире.

- Сколько земли они могут арендовать?

- Земельный вопрос достаточно непростой, потому что семейное фермерское хозяйство, например, в степной зоне может иметь 500 гектаров, выращивать зерновые или технические культуры. В другом же регионе такое хозяйство может иметь 2 гектара под теплицу или ягоды.

- А какая практика аренды земли в других странах?

- В разных странах к этому подходят по-разному. В некоторых существуют ограничения по площади. Сегодня в Украине по этому вопросу продолжается дискуссия – вводить или не вводить подобные ограничения.

В Европейском Союзе существуют ограничения нижнего предела. Там домохозяйство должно зарегистрироваться фермерским товаропроизводителем, если имеет, например, более 1 гектара земли, более 3 коров, 5 свиней или превышает определенный объем оборота в суммарном выражении. Верхних ограничений по земельным площадям, скажем, до 100 или 200 гектаров мы не видим.

- На базе каких хозяйств преимущественно будут создаваться семейные фермы?

- Работающие фермерские хозяйства не стоит трогать. Они уже сформировались. Многие из них наладили технологию производства, вложили деньги в закупку техники, нашли свою нишу на рынке сбыта продукции.

Речь идет о том, что семейные фермерские хозяйства, в первую очередь, будут создаваться на базе личных сельских хозяйств. Потому что часть из них (по разным оценкам, это где-то до 20%) уже являются потенциально семейными фермерскими хозяйствами и готовы трансформироваться при условии формирования благоприятной законодательной среды.

- Как будут регистрировать желающих организовать семейное фермерское хозяйство?

- В законе «О фермерском хозяйстве» предусматриваем 2 возможных варианта регистрации.

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Первый вариант – семейное фермерское хозяйство, при желании, может регистрироваться на общих основаниях, как и любое фермерское хозяйство. Это – в форме частного предприятия с созданием юридического лица. Тут нет ничего сложного. Кто пожелает, может это сделать.

Но мы предусматриваем специальный раздел – особенности создания семейного фермерского хозяйства без создания юридического лица. Если сказать проще, речь идет о форме, являющейся аналогом частного предпринимателя – физического лица. Такой вариант есть и в других странах. И мы сегодня показываем, как это можно сделать в наших условиях.

- А как будет регулироваться хозяйственная деятельность между членами семьи?

- Это будет договор между членами семьи о ведении сельского хозяйства, как прототип договора о совместной деятельности. Члены семьи его подписывают. В документе предусматриваются условия их совместной работы, отдельно определяется их ответственность, решаются вопросы, которые могут возникнуть позднее. Например, что делать, если кто-то из членов семьи выходит из состава фермерского хозяйства.

Такой договор должен быть типичным. Этот договор заверяется в установленном законом порядке нотариусом. Но мы хотим прописать, чтобы и сельский голова мог скрепить этот документ своей подписью.

- Как будут платить налоги члены фермерского хозяйства?

- Семейные фермы должны иметь такой же режим упрощенного налогообложения и спецрежим НДС, как и все сельхозпроизводители. Также отработываем специальный вариант. По нему семейные фермы могут облагаться налогом как предприниматели – физические лица.

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

- Как к идее создания фермерских хозяйств отнеслись общественные организации сельхозпроизводителей?

- Что касается общественных организаций, в первую очередь – Ассоциации фермеров и частных землевладельцев, то на начальном этапе к идее, которую мы сейчас обсуждаем, они отнеслись достаточно скептически. Но сегодня они признают – это важная вещь и те внесенные предложения весьма актуальны.

- Когда будут готовы к рассмотрению в Верховной Раде предложения, направленные на усовершенствования закона «О фермерском хозяйстве»?

- Мы планируем, что в течение июня будет завершена вся подготовительная работа. Предусматривается, что законодательная инициатива будет принадлежать Министерству аграрной политики и продовольствия. Когда оно подаст наши предложения? Думаю, это произойдет уже в июле.

Опубліковано на AgroNews (<http://agronews.ua>)
<http://agronews.ua/node/42426>

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Олена Бородіна, Ігор Прокопа

Сімейні фермерські господарства: проблеми формалізації

У Міністерстві аграрної політики і продовольства України йде робота над законопроектом, яким через внесення змін до Закону України "Про фермерське господарство" передбачається сформувані правові засади трансформації особистих селянських господарств (ОСГ) у сімейні фермерські господарства (СФГ). Наразі обговорюється пропозиція реєстрації СФГ як фізичних осіб-підприємців. Цей підхід нібито забезпечує найлегшу імплементацію сімейних господарств в існуюче правове поле завдяки внесенню мінімальних змін до чинних правових актів. Проте саме правове поле, в якому функціонують виробники сільськогосподарської продукції, настільки недосконале, що запропонована спроба "вписатися" в нього зводить нанівець позитивні очікування від прийняття законопроекту.

"...особисті селянські господарства є найчисельнішими представниками сімейного типу господарювання в аграрному секторі економіки України, тож виникла об'єктивна необхідність забезпечити створення правових, економічних та соціальних передумов їх трансформації в сімейні фермерські господарства. Законодавчі зміни мають посилити соціальний та економічний захист членів сімейних фермерських господарств, підвищити готовність і здатність селян (особливо молодого і середнього покоління) до самостійного господарювання на сімейних засадах, створити на основі сімейних фермерських господарств більш життєздатну систему сільськогосподарської обслуговуючої кооперації та сприяти підвищенню доходів сільських жителів-виробників за рахунок формування сприятливої ціни на власно вироблену продукцію; вони мають забезпечити доступність селянських господарств до чинних та нових програм бюджетної підтримки аграрного сектору..."

Вирішення саме таких завдань, актуальність яких навряд чи хтось поставить під сумнів, проголошено на сайті Мінагрополітики метою внесення змін до Закону України "Про фермерське господарство" (в частині щодо створення та діяльності сімейних фермерських господарств). Тим часом загальний підхід, покладений в основу запропонованого варіанта унормування діяльності особистих селянських господарств, не відповідає проголошеному урядом курсу на дерегуляцію і децентралізацію, оскільки переводить взаємовідносини ОСГ з місцевого рівня, на якому вони перебувають нині, на районний рівень — у районний центр, який територіально може розташовуватися за десятки кілометрів.

Сама процедура реєстрації зарегульована і надвитратна, оскільки потребує від ОСГ, яке захоче набути статусу суб'єкта підприємницької діяльності (СПД) — фізичної особи-підприємця, таких дій:

- підготовки комплексу документів для реєстрації СПД;
- реєстрації СПД у районній державній адміністрації;
- постановки фізичної особи-підприємця (ФОП) на облік у податковій інспекції;
- постановки ФОП на облік у Пенсійному фонді;
- постановки ФОП на облік у міському управлінні статистики;
- виготовлення печатки (в разі потреби) та ін.

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

При цьому надзвичайно ускладнюються взаємовідносини селян з органами влади й управління як на етапі державної реєстрації, так і при подальшому їх функціонуванні у статусі ФОП.

Запропонований підхід щодо оподаткування сімейних фермерських господарств у статусі ФОП суперечить і прийнятим у світі, і діючим в Україні засадам оподаткування у сільськогосподарстві. У нас специфічними видами оподаткування сільгоспвиробників нині є фіксований сільськогосподарський податок (для сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств — юридичних осіб) і земельний податок (для господарств населення). Вони "прив'язані" до землекористування господарюючих суб'єктів, натомість майбутні сімейні фермерські господарства зі статусом фізичних осіб-підприємців платитимуть єдиний податок, який справляється у відсотках від суми їх доходу (насправді ж виручки від реалізації).

Запропонований варіант змін збільшить податкове навантаження на ОСГ, які набувають статусу ФОП, особливо якщо господарства займаються виробництвом тваринницької продукції чи вирощуванням трудомістких сільськогосподарських культур. Так, за підрахунками, при землекористуванні у 2 га і утриманні трьох корів, що забезпечує річний дохід 30 тис. грн, ОСГ сплачує земельний податок у сумі приблизно 40–50 грн, а з набуттям нового статусу (навіть при запровадженні пільг з оподаткування) буде сплачувати 900 грн єдиного податку (без сплати ПДВ) або 300 грн єдиного податку та ще й ПДВ. Така перспектива не заохочуватиме ОСГ до трансформації у сімейне фермерське господарство. Передбачуване ж звільнення новостворених сімейних фермерських господарств від оподаткування на три роки істотно не змінить ситуації і водночас може спонукати їх до періодичної самоліквідації та відродження у новому форматі для отримання податкових пільг.

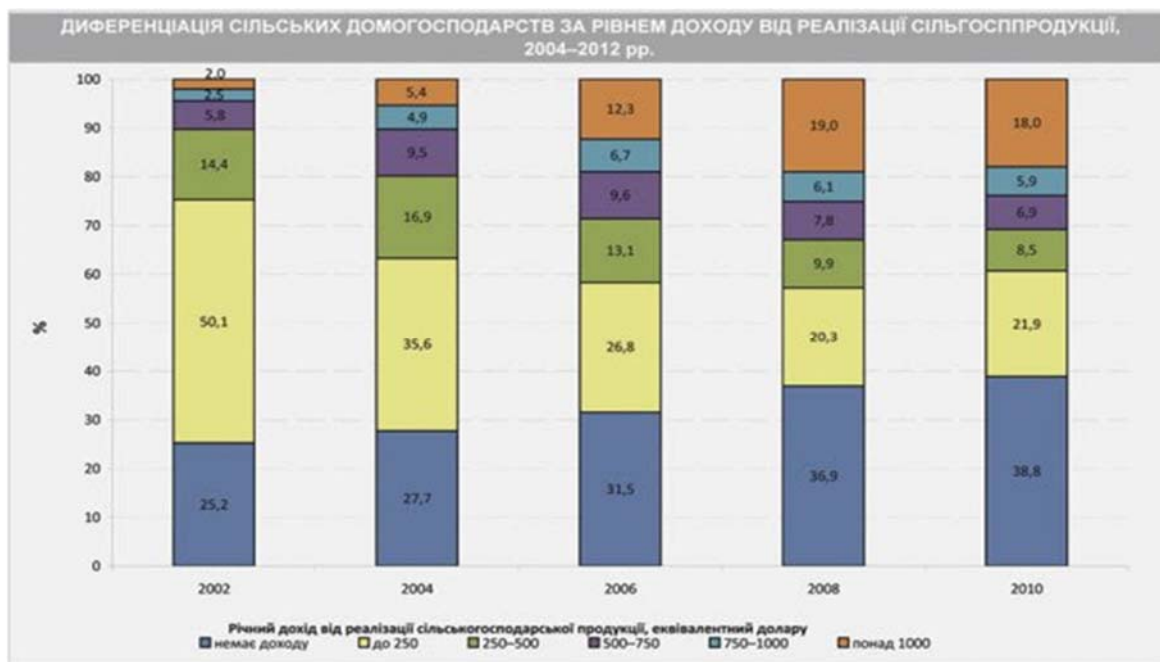
Запропоновані зміни значно збільшують й витрати часу на реєстрацію сімейної ферми та її подальше функціонування у новому статусі. Для ОСГ, які потенційно могли б трансформуватися в сімейні фермерські господарства, важливе значення мають зручність і прозорість виконання процедур, пов'язаних зі зміною статусу, та повне усвідомлення пов'язаних із цим прав і обов'язків. Йдеться про укладення і посвідчення договору про створення СФГ; реєстрацію СФГ та пов'язану з цим постановку їх на облік у податковій інспекції, Пенсійному фонді, органах статистики тощо; ведення обліку і звітності і т.ін. Усе це потребуватиме поїздок до райцентру не лише одноразово для реєстрації, а й щоквартально для подання відповідної звітності (або пустих бланків звітності, якщо діяльність була відсутня), сплати податків тощо. Зважаючи на сезонність сільськогосподарського виробництва і, відповідно, нерегулярність отримання доходів, такий підхід не є доцільним.

Прямими фінансовими втратами ОСГ від переходу до статусу сімейної ферми стане сплата єдиного соціального внеску, оскільки реєстрація фермерського господарства у статусі фізичної особи-підприємця передбачає негайну постановку його на облік у Пенсійному фонді і, отже, сплату внесків, що перевищують 400 грн на місяць. Правда, в законопроекті згадується про запровадження пільгової системи соціального страхування осіб, зайнятих у сімейних фермерських господарствах. Але це лише обіцянка, тому що, по-перше, не розкрито, у чому полягатимуть пільги, який їх розмір і термін дії тощо. По-друге, запровадження згаданих пільг не є (і не може бути) нормою закону ні про фермерське, ні про будь-яке інше господарство. Для цього необхідно вносити зміни до законодавчих актів, що визначають порядок формування і використання Пенсійного та інших соціальних фондів, або ухвалювати спеціальний закон.

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Абсолютно неприйнятними є запропоновані зміни до Закону України "Про особисте селянське господарство", які мають відверто дискримінаційний характер. Йдеться про фактичну заборону селянам реалізовувати надлишки виробленої продукції на ринках, а також заготівельним, переробним підприємствам і організаціям, іншим юридичним і фізичним особам без набуття статусу суб'єкта підприємницької діяльності. Таке може призвести не лише до згортання чи тінізації діяльності ОСГ, а й до серйозних проявів громадянського невдоволення як серед селян, так і серед споживачів виробленої ними продукції.

Унормування діяльності особистих селянських господарств необхідне і цілком на часі, але воно має здійснюватися з урахуванням їх диференціації. Розширення ОСГ відбувається за наявності в них виробничих ресурсів — земельних ділянок, худоби, технічних засобів тощо; за характером розпорядження виробленою продукцією — для власного споживання, для продажу; за рівнем надходжень від продажу продукції. Наслідком цього є зростання, з одного боку, часток ОСГ, які нагромаджують виробничі ресурси і перетворюються на комерційні, що виробляють переважно товарну продукцію, а з іншого — тих, що задовольняються мінімумом використовуваних ресурсів і виробляють продукцію лише для власних потреб (споживчі). Частка ж господарств, що займають проміжне становище (змішаного споживчо-товарного типу), скорочується (див. рис.).

Зокрема, у 2012 р. майже 17% ОСГ мали дохід від продажу сільськогосподарської продукції, що в еквіваленті перевищував 1000 дол. (у США цей рівень доходу є критерієм віднесення домогосподарства до фермерського господарства); середній розмір цього доходу становив 17,7 тис. грн. Серед них приблизно 1% мали надходження від реалізації виробленої продукції понад 30 тис. грн. Очевидно, що це ті ОСГ, які приєднали земельні паї та з яких при продажу продукції може стягуватися податок на дохід фізичних осіб. Вони могли б бути зацікавлені в отриманні статусу фізичних осіб-підприємців та у переході до сплати єдиного податку при зменшенні його ставки до 3% від доходу (1% при одночасній сплаті ще й ПДВ). Слід зазначити, що стягнення з ОСГ, які приєднали земельні паї, податку на дохід з фізичних осіб є необґрунтованим, адже валовий дохід (виручка) від реалізації сільгосппродукції не може розглядатися як чистий дохід, оскільки в його структурі найбільша частка припадає на матеріальні витрати.

Стягнення податку на дохід фізичних осіб з виручки від реалізації продукції ОСГ, що приєднали земельні паї, — одне з найбільших викривлень вітчизняної системи оподатку-

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

вання у сільському господарстві і потребує скасування. Цього упродовж багатьох років домагаються органи місцевої влади, місцевого самоврядування, народні депутати, які ініціювали відповідні зміни до Податкового кодексу. Водночас урегулювання питання сплати зазначеного податку не розв'язує однієї з найважливіших проблем у вітчизняному аграрному секторі — імплементації більш як 4 млн ОСГ, потенційних сімейних ферм, у загальну систему господарювання.

На нашу думку, пошук шляхів формалізації сімейних фермерських господарств та імплементації їх у систему ринкового функціонування аграрного сектора слід продовжити. При цьому варто розглянути можливості реалізації таких рішень.

По-перше, узаконити сімейне фермерське господарство як особливу форму господарювання на землі без набуття ним статусу юридичної особи чи фізичної особи-підприємця. Це положення слід закріпити у Цивільному кодексі та в інших діючих нормативно-правових актах. Підставою для такого підходу є пануюче у світовій господарській практиці ставлення до сімейного фермерства як до специфічної форми господарської діяльності, що є надзвичайно чутливою до зовнішнього регулюючого впливу. Сімейне фермерство загалом сприймається (і це потрібно законодавчо закріпити в Україні) як гарант продовольчого самозабезпечення країни, інструмент політики зайнятості сільського населення та економічна основа розвитку сільської місцевості. Тому регламентація його діяльності має здійснюватися в особливому режимі без прив'язки до будь-яких видів підприємництва.

По-друге, перехід особистих селянських господарств до категорії сімейних фермерських господарств, які не є юридичними чи фізичними особами-підприємцями, потребує передусім створення умов і мотивів добровільного набуття ними такого статусу. Це означає, що необхідно розробити і прийняти положення про спрощений порядок реєстрації, обліку і звітності СФГ; умови їх оподаткування; програму підтримки сімейного фермерства; закон про особливу систему соціального забезпечення осіб, зайнятих у сімейних фермерських господарствах. Зазначені нормативно-правові акти повинні розроблятися та вводитися у дію одночасно із законодавчим унормуванням створення і діяльності СФГ.

По-третє, узаконення та подальша інституціоналізація сімейних фермерських господарств має відбуватися у руслі впорядкування організаційної структури сільського господарства загалом. Проблеми СФГ неможливо вирішити ізольовано, окремо від загального контексту структурних змін в аграрному секторі економіки. Положення про сімейне господарювання як одну з основ стабільного функціонування аграрного сектора повинно міститися в законодавчих актах, присвячених удосконаленню сучасної державної аграрної політики та узаконення існуючого аграрного устрою України. Такими законодавчими актами можуть бути, зокрема, Закон України "Про сільське господарство" або "Про сільськогосподарський (аграрний) устрій", якими вводились би у правове поле агрохолдинги, самостійно функціонуючі сільськогосподарські підприємства, сімейні ферми та соціальні (споживчі) селянські господарства.

Потреба в такому унормуванні зумовлена тим, що чинні законодавчі акти, які формально являють собою правову підставу для функціонування суб'єктів господарювання в аграрному секторі, уже не служать достатнім підґрунтям для розв'язання ряду актуальних проблем його розвитку. В кінцевому підсумку це стало однією з причин порушення галузевих і продуктових диспропорцій та періодичного виникнення різних провалів в агропродовольчій сфері, поширення практики "оптимізації податків" в агропродовольчому ланцюжку, приватизованому агрохолдингами, різноспрямованості аграрного і сільського розвитку.

http://gazeta.dt.ua/ariculture/simeyni-fermerski-gospodarstva-problemi-formalizaciyi-_html
«Дзеркало тижня. Україна» №35, 3 жовтня 2014

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО В УКРАЇНІ

Відкриття перших сімейних ферм у Запорізькій області

Починаючи з листопада 2014 року три сімейні ферми на 6-10 голів великої рогатої худоби, відкриті у Токмацькому районі Запорізької області на базі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (СОК) «Балківський плюс» та «Жовтнєве», будуть забезпечувати їх додатковими об'ємами високоякісного молока, в результаті чого кооперативи щодня збиратимуть у середньому на 200 л молока більше, яке буде постачатися на молокозавод ТОВ «Данон Дніпро» у м. Херсоні (входить до Групи компаній «Данон» в Україні).

Завдяки покращенню умов утримання тварин, а саме: автоматичній системі напування корів, якісним системам кондиціювання повітря та освітлення, а також автоматизованому доїнню продуктивність поголів'я ферм зростає на 15-20%. Окрім того, утримуючи більшу кількість корів, фермери суттєво зменшують затрати часу на роботу в господарстві. Очікується, що завдяки збільшенню об'ємів заготівлі молока та підвищенню його якості, родини зможуть забезпечити достойний рівень життя.

Кожна з сімейних ферм отримала по 2 племінні високопродуктивні нетелі української червоної молочної породи і, за умовами договору, зобов'язалася передати перший приплід жіночої статі іншій родині, що є членом кооперативу.

Створення сімейних ферм профінансовано в рамках проекту «Розвиток молочарських кооперативів», що впроваджується Міжнародним благодійним фондом «Добробут громад» у співпраці з компанією «Данон» за підтримки Данон Екосистем Фонду (Франція), Хефер Інтернешнл (США) та Міністерства закордонних справ, міжнародної торгівлі і розвитку Канади (DFATD), неурядова організація SOCODEVI (Канада) з місцевими партнерами – дорадчими службами (Запорізьким інформаційно-консультаційним центром «Агро-Таврія» та Сільськогосподарською консультаційною службою Дніпропетровської області).

Проект «Розвиток молочарських кооперативів» було започатковано в 2010 році в 5 областях України: Херсонській, Запорізькій, Полтавській, Миколаївській та Дніпропетровській. У рамках третьої фази проекту (з серпня 2013 р. до липня 2016 р.) планується створення сталої та конкурентоспроможної системи постачання молока власниками особистих селянських господарств (ОСГ), об'єднаними в СОК, а також перетворення перспективних домогосподарств на міні-ферми сімейного типу, покращуючи професійні знання, навички, ефективність та життєстійкість як сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, так і їх членів.

АКТУАЛЬНЕ

Земельна реформа: як не протиставити орендаря орендодавцю?

Значна частина земель сільськогосподарського призначення в Україні здається в оренду. Тому актуальним є поліпшення законодавчої підтримки відносин, які поєднують орендарів і орендодавців. Черговий законопроект у цій сфері підготовлений в урядових структурах. Він має назву проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку продажу права оренди на земельні ділянки сільськогосподарського призначення».

Наскільки він відповідає запитам українських аграріїв, суспільства в цілому? Про це ми говоримо з головним юридичним радником Проекту USAID «АгроІнвест» Павлом КУЛИНИЧЕМ.

- Хто розробив законопроект і на якій стадії підготовки він нині перебуває?

- Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення порядку продажу права оренди на земельні ділянки сільськогосподарського призначення» підготовлений фахівцями Державного агентства земельних ресурсів України. Ще у липні поточного року він був розміщений на сайті цього відомства для публічного обговорення. Наразі воно триває, вочевидь, розробники присіклиливо розмірковують, чи подавати його у вигляді законодавчої ініціативи до Верховної Ради України, чи ще доопрацювати.

- Що покликаний вдосконалити в орендних відносинах даний законопроект?

- Офіційна позиція щодо законопроекту окреслюється як удосконалення відносин щодо ринку земель сільськогосподарського призначення в умовах дії мораторію на продаж таких земель. Як відомо, він матиме чинність не менше, ніж до 1 січня 2016 року.

На мою думку, для вдосконалення орендних відносин щодо земель сільськогосподарського призначення нам потрібен зовсім інший законопроект. Бо пропонується нині спрямований не на вдосконалення відносин оренди землі, а на істотне звуження сфери застосування ринкових інструментів у відносинах обігу земельних ділянок. Тож основною ідеєю цього законопроекту є заміна обігу права власності, тобто, відчуження земельних ділянок як об'єктів права приватної власності на відчуження прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення.

- То, можливо, в умовах дії мораторію інакшого підходу й бути не може?

- Даний законопроект у разі його прийняття фактично змінить ідеологію держави у сфері розвитку земельного ринку. Причому кардинально. По-перше, відпаде потреба в ухваленні закону «Про обіг земель сільськогосподарського призначення», оскільки ми такий обіг фактично не визнаватимемо. Інший небезпечний наслідок: мораторій як такий припиняється, але не шляхом його скасування і запровадження ринку земель, а, навпаки, шляхом заборони ринку земель.

- Останній висновок аж надто несподіваний!

- Але він напрошується після ознайомлення із законопроектом. Бажання розробників запровадити ринок земель не на основі обігу права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення, а на основі права оренди зміщує акценти і робить ринок земель сільськогосподарського призначення непривабливим. Причому для всіх учасників цього ринку – орендодавців, орендарів і, я переконаний, для суспільства в цілому.

- Які принципові положення цього законопроекту?

- Насамперед, хотів би зупинитися на пропозиції встановити досить тривалий мінімальний термін оренди земель сільськогосподарського призначення. Він визначений розробниками у 14 років.

АКТУАЛЬНЕ

Пересічний селянин, згідно із законопроектом, має розлучитися з володінням власною землею на досить довгий термін, якщо він бажатиме здати землю в оренду. І буде зв'язаний всі ці роки умовами договору оренди землі, які не зможе змінити. Але ж ми знаємо, що економічна, фінансова, валютна та, власне, сільськогосподарська ситуації змінюються досить різко. Селянину-орендодавцю важко передбачити на 14 років наперед, якими будуть вартість землі, попит на земельні ділянки сільськогосподарського призначення, якою стане орендна плата, як захистити свої права щодо збереження родючості ґрунтів. У таких умовах права та законні інтереси селян-орендодавців земельних ділянок не будуть враховані та захищені належним чином.

- Давайте згадаємо, що переважна більшість власників земельних паїв – це літні люди...

- Так, це підтверджує і офіційна статистика, і дослідження нашого Проекту. Орендодавці земель сільськогосподарського призначення – це переважно люди похилого віку. 14 років для них надто великий відтинок часу, аби щось планувати. У разі настання якихось несприятливих подій, наприклад, погіршення стану здоров'я, їм можуть терміново знадобитися гроші, а вони не зможуть скористатися своїм правом власності на земельну ділянку з максимальною вигодою для себе.

- Чи влаштовує такий тривалий мінімальний термін оренди фермерів?

- Це слушне зауваження. Не всі наші власники земельних ділянок сільськогосподарського призначення отримали їх в процесі паювання землі. Є ті, хто набув їх задля ведення власного бізнесу.

Агробізнес в Україні, як і в інших країнах, є ризикованим – в силу кліматичних, погодних, економічних та інших умов. Уявімо ситуацію: фермерське господарство має у власності чи в користуванні певну площу земель, але в зв'язку з непередбачуваними обставинами не може використовувати їх протягом наступного сільськогосподарського року, двох чи трьох. Скажімо, фермер захворів чи пішов на навчання. Він планує через нетривалий термін повернутися до подальшого активного господарювання. І щоб зберегти землю, свій бізнес, він міг би передати згадану земельну ділянку іншій особі в оренду на невеликий термін. Та новий законопроект обрізає такі можливості для цієї категорії селян.

Тривалий мінімальний термін оренди земель сільськогосподарського призначення – це серйозна перепона. Розірвати договір оренди селяни-орендодавці можуть, хіба що, у разі несплати орендарем орендної плати.

- Які ще положення законопроекту викликають принципову незгоду?

- Як фахового юриста мене непокоїть передбачена законопроектом схема ринку земель, заснованого на праві оренди. Орендарі, тобто, юридичні особи - сільськогосподарські підприємства, агрохолдинги, які беруть в оренду земельні ділянки сільськогосподарського призначення на тривалий термін, отримують ще один важіль до використання орендованої земельної ділянки у власних інтересах. А саме, через відчуження права оренди іншій особі – шляхом укладення договору купівлі-продажу, дарування або іншої угоди, яка передбачає перехід права оренди до іншої особи.

АКТУАЛЬНЕ

У нас виникає парадоксальна юридична ситуація. Є селянин – власник земельної ділянки, який передав її в оренду конкретній особі. Він знає цю особу, він з нею уклав договір, який діє і зв'язує обидві сторони. Далі орендар, у разі ухвалення цього закону, матиме можливість продати або іншим чином відчужити право оренди третій особі. Законопроект не передбачає повідомлення селянина-власника земельної ділянки про бажання орендаря відчужити право оренди цій особі. Тож у результаті він не знатиме, до кого пред'являти претензії, від кого вимагати орендну плату.

У селянина правові відносини оформлені з особою, яка після продажу права оренди не є орендарем. Ця особа може відмовити у сплаті орендної плати, посилаючись на цей закон. Селянин-орендодавець може взагалі не знати, де шукати вторинного орендаря, не мати юридичних підстав у разі недосягнення згоди подати на нього до суду. Бо ж не укладав із ним договору.

Інша ситуація. Орендар передав іншій особі право оренди, приміром, на 12-13 років, які залишилися згідно із договором з орендодавцем. Але селянин-власник знаходить якісь підстави, наприклад, несплату орендної плати і вимагає розірвання договору оренди землі. І домагається цього.

Якою буде юридична доля договору купівлі права оренди, якщо первинний договір оренди земель втрачає чинність? З чим залишається вторинний орендар, тобто, покупець «безіменного» права оренди? Бо ж власник землі у такому договорі не присутній, а саме він є основною особою договору оренди.

На моє переконання, така схема не працюватиме. Якщо вже розробники законопроекту хотіли передбачити можливість орендаря розпорядитися правом оренди шляхом відчуження, то повинні були передбачити укладання тристороннього договору відчуження права оренди. Крім орендарів його мав би підписувати ще й селянин – власник землі. Тоді б між усіма учасниками були прямі правові відносини, а отже, права і обов'язки сторін були б зрозумілі, чіткі, легко виконувані. Їх можна було б захищати у встановленому законом порядку.

- Якою буде доля земельної реформи в разі прийняття законопроекту?

- Земельні відносини і дотепер в Україні залишаються складними. Проведення земельної реформи покликане, зокрема, поліпшити соціально-економічну ситуацію в сільській місцевості, забезпечити людей роботою, підвищити добробут.

І важливим напрямком реформування земельних відносин є передача земель сільськогосподарського призначення у власність тим, хто господарює на землі. У разі ухвалення цього законопроекту ринок землі на праві власності працюватиме однобічно.

У нас близько 7 млн. селян – власників земельних ділянок сільськогосподарського призначення, землевласниками є також фермери. Вони зможуть продавати землю сільськогосподарського призначення лише двом суб'єктам – державі та територіальній громаді. Фактично реалізація цього законопроекту протягом певного часу призведе до повторної націоналізації земельного фонду.

Але це саме те, від чого ми 20 років відходили. Ми проводили приватизацію земель сільськогосподарського призначення, оскільки ще з радянських часів дійшли єдино вірного висновку: господарем на землі не може бути держава, навіть в особі державного підприємства. Господарем на землі має бути приватний власник, який живе і працює за чітко визначеними, зрозумілими правилами, довіряє своїм партнерам, довіряє державі.

Сьогодні Україна оформляє асоційоване членство в Євросоюзі. І має гармонізувати своє законодавство з відповідним європейським. Усі без винятку європейські країни розвивають ринок земель сільськогосподарського призначення на основі інституту права власності. Право оренди є додатковим інструментом для регулювання ринку земель. Якщо ми виключаємо право власності як регулятора ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні, залишаючи тільки право оренди, то ми цей ринок підкошуємо. Він стає законодавчим інвалідом.

- Чи відома вам думка громадськості щодо законопроекту?

- Практично всі аналітики, експерти виступили проти прийняття цього законопроекту, надали йому негативну оцінку. І я думаю, що перспективи прийняття цього законопроекту мінімальні. Головне, аби не вплуталася якась «політична доцільність» чи лобістські торги. Але ми все більше стараємося позбутися таких підходів, стараємося діяти в інтересах наших людей і разом з ними.

Максим НАЗАРЕНКО,

Національний прес-клуб з аграрних та земельних питань

АКТУАЛЬНЕ

Агрострахування-2014: де ми перебуваємо і що нам робити?

Останнім часом про агрострахування говорять чимало. Особливо багато говорять про проблеми, які йому дошкуляють. І майже ні слова не кажуть про те, що чинна система агрострахування досі задовольняє запити не всіх її учасників, а лише окремих. І в цьому полягає її головна біда.

Ринок агрострахування в Україні має доволі тривалу історію. Перші контракти почали укладатися понад 10 років тому. Тоді страховий захист надавався лише за кількома ризиками, наразі не працюючими залишалися індекси.

І де ми перебуваємо нині? Фахівці, що стояли біля витоків вітчизняного агрострахування, визнають, що якість послуг, які пропонує ринок агрострахування, нині перебуває на досить високому рівні.

На підтвердження цієї думки пошлюся на такий факт. Спеціалісти Проекту Міжнародної фінансової корпорації (IFC, Група Світового банку) «Розвиток агрострахування в Україні», використовуючи знання та досвід, набуті передовими світовими агростраховими ринками, розробили сучасні агрострахові стандарти, більшість із яких успішно впроваджені в Україні.

Перелік подібних фактів можна продовжити. Вони засвідчують, що весь необхідний інструментарій для якісної роботи на ринку агрострахування є. Однак виникає питання – хто і як ним скористався?

Це питання адресується учасникам ринку. Та одночасно виникає й наступне: хто вони – ці учасники ринку агрострахування?

Окрім страхового ринку в системі агрострахування важливу роль відіграють держава та кінцеві споживачі послуг – сільгоспвиробники. І дуже важливо, щоб між ними було встановлено партнерство. Інакше система не просто даватиме регулярні збої – з часом вона перестане функціонувати.

У багатьох розвинених країнах сільгоспвиробники є локомотивом розвитку системи агрострахування. Вони вимагають від держави гарантовано якісного страхового захисту, який надає їм страховий ринок.

Простіше кажучи, держава зобов'язується сформувати сприятливу для розвитку агрострахового бізнесу політику. Завдання страховиків – на повну міру скористатися наданими на законодавчому рівні можливостями і на практиці на повну міру реалізувати цю політику.

Все просто й зрозуміло. Та що вкрай важливо – процес формування замовлення йде знизу нагору, а процес його реалізації здійснюється з урахуванням громадської та професійної думки в зворотному напрямку.

АКТУАЛЬНЕ

Коли схема відносин, що склалися, працює саме таким чином, вона задовольняє запити всіх учасників цього процесу. Тому забезпечує високий кінцевий результат. Достатньо сказати, що в розвинених в аграрному відношенні країнах рівень агрострахування часто перевищує 60%.

В Україні все відбувається з точністю до навпаки. Ніхто не цікавиться у сільгоспвиробника, а що, власне кажучи, він хоче.

Насправді це питання не зайве. Бо ж сільгоспвиробник має за агрострахові послуги сплатити чималі кошти. І він має наперед знати, що це за послуги, якої вони якості тощо.

Та в реальному житті у нас за сільгоспвиробника все вирішують чиновники та люди, які займаються агростраховим бізнесом. Зокрема, як поліпшити доступ аграріїв до кредитних ресурсів, збільшити їх доходи через зниження ризикованості виробничого процесу.

Фактично, пропонується ресторанний принцип. Мовляв, вибирайте з меню все, що забажаєте, а ми обслужимо вас за найвищим ґатунком.

Це, нібито, добре, такому підходові лишень треба радіти, та не хочеться. Бо ж таким чином сільгоспвиробників позбавляють можливості впливати на процеси, що відбуваються на агростраховому ринку. Тим самим, із активних їх учасників вони перетворюються на спостерігачів. Їх функції зводяться до мінімуму – до вибору агрострахових послуг та сплати грошових премій за них.

Такий підхід може розвивати хіба що апатію до всього, що діється на ринку агрострахування. І не просто може розвивати – він уже це робить.

Замислимося про те, а чи дійсно активно сільгоспвиробники взяли участь у розробці чинних агрострахових законів? Якщо їх думкою і цікавилися, то лише в останню чергу. І те частіше задля того, аби відзвітувати перед вищими інстанціями, мовляв, погляди та позиції аграріїв враховані.

Ще одне питання, яке сміливо можна віднести до числа риторичних, - чи справді сільгоспвиробники реально вплинули на формування Аграрного Страхового Пулу, на впровадження чинних на агростраховому ринку правил поведінки, на розв'язання багатьох інших важливих питань, які визначили нинішній стан вітчизняного агрострахування та суттєво вплинули на його майбутнє?

А ми дивуємося, чому рівень вітчизняного агрострахування наразі залишається мізерним. Ще недавно він коливався на рівні 3-5%. І це в країні, яка пообіцяла нагодувати якщо не весь світ, то хоча б значну його частину, і для цього робить усе можливе. Зокрема, постійно збільшує обсяги виробництва сільгосппродукції. Приміром, торік Україна збрала рекордний врожай зернових – 63 млн. тонн, а нині, попри всі труднощі внутрішньополітичного та внутрішньоекономічного життя, збирається перевершити й цей результат.

Що не влаштовує сільгоспвиробника? Насамперед – дорожнеча агрострахування. Що це так, доводять розрахунки.

Ось простий приклад: аби засіяти 1 га озимую пшеницею, треба витратити 2500 грн., та щоб її застрахувати, доводиться витратити ще 90-150 грн. У кожному регіоні свої тарифи. Цю обставину завжди треба враховувати. Та що важливо – під час відновлення вегетації навесні у випадку втрати 50% та більше посівів страхова виплата коливатиметься у межах 1750-2000 грн.

Погодимося, що страхове повернення чимале, та його ще треба отримати. А це вдається зробити далеко не всім сільгоспвиробникам і не завжди. Досі триває практика, коли

АКТУАЛЬНЕ

окремі страхові компанії повернення цих виплат затягують у часі чи знаходять численні причини не робити цього зовсім.

Бог з ними, зі страховиками – вони завжди мають свій бізнесовий інтерес. Він пояснює багато чого. Та що змушує державні органи коригувати поведінку сільгоспвиробників? Бо ж ані для кого не секрет, що районні сільгоспуправління нерідко «підказують» аграріям, з якими страховими компаніями слід вступати в ділові відносини, а які треба оббігати десятою дорогою.

Другим важливим гравцем на ринку агрострахування є самий страховий ринок. Вибачте за тавтологію, та інакше не скажеш, бо насправді все так і є.

Страховий ринок об'єднує страховиків, агентів, брокерів, перестраховиків, всілякі об'єднання та організації. Його цілі сформовані виключно економічними факторами, які передбачають збільшення прибутковості, зменшення витрат, максимальну експансію територіального та економічного характеру, а також диверсифікацію ризиків страхового портфелю.

Український ринок агрострахування тривалий час належав до тих, що розвиваються. Переважно він працював не на перспективу, а керувався короткостроковою вигодою.

Головне питання, яке ставили собі страховики, - «скільки ми можемо зібрати премій ЦЬОГО сезону?». При цьому не важливо, що демпінгуємо. На те, що підписуються попередньо не прочитані сторонами договори, не зважаємо. А на те, що на огляд посівів на поля ніхто не виїздить, і зовсім заплющуємо очі.

Головне – за будь-яку ціну якомога більше зібрати грошей. Мало хто дбав про взяті на себе зобов'язання, бо мало хто збирався їх виконувати.

На жаль, такі страховики залишилися на ринку. Їх небагато, але й вони негативно впливають на роботу класичних страховиків, які роблять її якісно й на перспективу.

Значною мірою перехід на цивілізовані правила гри пов'язаний з приходом на український ринок агрострахування страхових компаній з іноземним капіталом.

Іноземці принесли з собою іншу культуру агрострахування. Вона, насамперед, передбачає не швидкі гроші, а постійну роботу з клієнтами, яким пропонують якісні послуги за ринковою ціною, контрактні угоди, що реально виконуються.

Велику увагу страхові компанії з іноземним капіталом приділяють формуванню стабільного страхового портфелю. І роблять це за рахунок встановлення довгострокових взаємовідносин із клієнтами. Бо розуміють – якщо будуть ці взаємовідносини, то будуть і грошові надходження, а з ними й перспектива роботи.

АКТУАЛЬНЕ

Та що дуже важливо – жодна страхова компанія, яка увійшла до групи класиків вітчизняного агрострахування, не увійшла до Аграрного Страхового Пулу. Хоча передбачалося, що вони створять основу цього громадського об'єднання страховиків, значною мірою впливатимуть на формування принципів його діяльності, на його роботу в цілому.

Зараз не час з'ясовувати, чому так сталося. Зараз найважливіше зрозуміти, що робити.

Скажу одразу – універсального рецепту, який зможе одномоментно вирішити всі проблеми, що накопичилися в попередні роки, нема. Важливо визначити пріоритети та надалі неухильно дотримуватися їх.

Як мені видається, найближчим часом необхідно зробити повне перезавантаження чинних правил гри, ретельно переглянути наявні інструменти агрострахування для того, аби надалі використовувати лише ті з них, які забезпечують максимальний економічний ефект.

Це може започаткувати формування зовсім іншої ідеології агрострахування. Вона має вибудовуватися не на тому, хто й скільки гектарів застрахував, як це наразі часто робиться нині, а на тому, хто і як обслуговує сільгоспвиробників. Простіше кажучи, ми повинні впроваджувати у себе вже апробовану розвиненими в аграрному відношенні країнами сучасну культуру агрострахування, що дозволяє бачити людей, а не лише поля, на яких вони працюють.

Увесь необхідний інструментарій, який дозволяє суттєво підвищити культуру агрострахування, може запропонувати Проект IFC «Розвиток агрострахування в Україні». Мова, насамперед, про тридцятирічну базу даних врожайності сільськогосподарських культур, без якої не обійтися під час розрахунків тарифних ставок, про стандартні страхові продукти, розроблені для 11 польових культур, про програму сертифікації аварійних комісарів, про веб-платформу, яку використовують для укладання та супроводу страхових договорів, про законодавчі напрацювання.

На жаль, держава не має достатньої ресурсної бази, якою можна було б скористатися для формування та контролю прозорості та стабільно функціонуючої системи агрострахування. І справа не лише у відсутності достатнього фінансування. Бракує й людського ресурсу.

Міністерство аграрної політики та продовольства у системі державного управління посідає важливе місце. Його роль зростає одночасно із збільшенням частки АПК в національній економіці. Зрозуміло також, що в міністерстві працює чимало спеціалістів, та парадокс у тому, що лише 2 з них займаються агрострахуванням. І то, вони можуть присвятити йому не більше 20% свого робочого часу.

Завважте, таке відбувається в країні, де третина населення мешкає в сільській місцевості. А це майже 15 млн. чоловік. Власне, це населення окремої європейської країни.

Реалії такі, що сьогодні в селі майже неможливо знайти роботу. Тому багато хто, і це стосується, насамперед, молодих людей, залишають рідні місця, перебираються на тимчасове чи постійне проживання у міста, до промислових регіонів.

Серед тих, хто залишився, лише незначна частина, а це 3-4 млн. чоловік, представляють активну робочу силу. Але ж її також треба працевлаштувати.

Завдання держави в тому й полягає, аби створити в сільській місцевості сприятливі для інвестицій умови, аби розвивався місцевий бізнес. Саме він і працевлаштовує людей, що залишилися в селі, годує їх та дає можливість виживати. Та, на жаль, досить

АКТУАЛЬНЕ

часто для виживання самого сільського бізнесу йому доводиться покладатися виключно на власні сили. Приміром, програми держпідтримки не завжди вигідні для фермерів. У поточному році субсидоване агрострахування опинилося без державної підтримки. Причина банальна – у бюджеті на нього бракувало грошей.

Державні програми Аграрного Фонду України (АФУ) та Державної Продовольчо-Закупівельної Корпорації України (ДПЗКУ) мають бути обов'язково застраховані. Тим самим, вони утримують на собі левову частку агрострахового портфелю країни. При цьому державні програми АФУ та ДПЗКУ не покриті якісним страховим захистом. Це засвідчує показник збитковості агрострахового портфелю. 2013 року він склав 9,7%.

Перед державою стоїть ряд важливих завдань, частину з яких можна реалізувати через впровадження якісної системи агрострахування. Після створення стабільної та прозорої системи партнерства між приватним сектором та державою можна, насамперед, у разі виникнення катастрофічних природних катаклізмів, захистити господарства від банкрутства, вберегти від несплат перед кредиторами, запобігти різким коливанням у прибутковості сільгоспвиробників, зміцнити їх фінансову стійкість через субсидування страхових премій.

Та все-таки, як із напівтонального, ледь прозорого ринку агрострахування створити такий, що здатен одночасно працювати в інтересах усіх його учасників? Відповідь очевидна – скористатися вже наявними та добре зарекомендованими на практиці ресурсами, чітко закріпити за гравцями агрострахового ринку функції та уважно слідкувати за тим, аби їх неухильно дотримувалися.

Ці функції прості. Вони передбачають, що страховики повинні працювати чесно та прозоро, сільгоспвиробники повинні активно залучатися до агрострахової роботи і так само діяти за загальноприйнятими правилами, а держава повинна усіма стимулюючими заходами – законодавчими, фінансовими та іншими – забезпечувати стабільну роботу агрострахової системи.

Наша сусідка Туреччина в найкоротші строки змогла впровадити прозорі, зрозумілі та якісні стандарти функціонування системи агрострахування, які враховують інтереси всіх її учасників. А чи готова Україна, маючи високий потенціал, повторити турецький прорив?

Ірина ГОЛОВКО,
заступник керівника Проекту IFC «Розвиток агрострахування в Україні»

ДОРАДЧА КООПЕРАТИВНА ШКОЛА НАСДСУ

Ірина ІВАЩЕНКО,
студентка 5 курсу
НУБіПУ

Олена ПАВЛЮК,
студентка 5 курсу
НУБіПУ

ПОІНФОРМОВАНІСТЬ ЖІНОК ЯК УМОВА ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВАХ

Світова практика показує, що жінки є активним учасниками кооперативного руху на селі. Дані The Cooperative Facility for Africa показують, що в Кенії жінки становлять 40% членів сільськогосподарських кооперативів [1]. Відповідно в світі питанню жіночої кооперації приділяється значна увага, наприклад, азіатським жінкам проводять спеціальні тренінги, що дозволяють підвищити їхню роль в діяльності кооперативу та підвищенні власної ефективності [2]. В Україні, на жаль, не проводять дослідження щодо поінформованості жінок про сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, тому перед нами постає декілька питань. А чи справді сільські жінки знають що таке кооперація? Чи є це питання головною причиною того, що більшість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів очолюють чоловіки.

Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив – підприємством, що створене для обслуговування переважно своїх членів на засадах взаємодопомоги й економічного співробітництва.

Однією з головних ознак успішного та ефективного створення СОК є лідер, який зможе добре організувати роботу. Керівник кооперативу повинен уміти планувати, організовувати, керувати, контролювати діяльність кооперативу, знати основи підприємництва, вміти працювати з людьми, користуватися їх довірою.

Кооперативи, що сприяють рівноправній участі своїх членів, чоловіків і жінок, можуть скористатися їхнім досвідом, вміннями та навичками. Жінки можуть впроваджувати стільки ж управлінських підходів у організації, скільки і чоловіки, а подекуди можуть привнести нові ідеї через свою соціальну роль. Їм потрібна лише можливість зробити це. Егалітарні кооперативи мають більше можливостей для підвищення своєї економічної і політичної сили. Інтегрування жінок у правління кооперативу може збільшити економічну диверсифікацію кооперативу, забезпечити стабільніші доходи і підвищити безпеку харчових продуктів для сім'ї [3].

ДОРАДЧА КООПЕРАТИВНА ШКОЛА НАСДСУ

В Україні частка жінок зайнятих в сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах є досі незначною. Ми припускаємо, що однією з причин невеликої кількості жінок у кооперативному русі є їхня непоінформованість, малі знання у сфері кооперації. Щоб перевірити рівень обізнаності жінок щодо кооперації та підтвердити чи спростувати дану гіпотезу, було проведено дослідження, результати якого дають можливість оцінити перспективи залучення жінок до СОК.

ВГО «Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України» провела дослідження «Проблеми інформаційного забезпечення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів» з метою виявлення проблем інформаційного забезпечення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, їх нинішніх та потенційних членів, зокрема, які є жінками. В дослідженні взяло участь 178 жінок і 322 чоловіків, в тому числі: фермери, власники (члени ОСГ), представники органів місцевого самоврядування/органів влади, приватні підприємці фізичні особи, науковці, студенти, працівники (медики, вчителі, водії, продавці).

Одним з головних питань дослідження було підтримка розвитку кооперативного руху в Україні (рис. 1).

Рис 1. Чи підтримуєте Ви розвиток кооперативного руху в Україні

За даними дослідження 83,9 % чоловіків підтримують розвиток кооперативного руху, 4% відмовляються і 12,1 % затрудняються дати відповідь на це питання. Жінки теж не одногосно підтримали розвиток кооперації, проте більша частина - 77,5% підтримують, 6,7% - категорично проти та 15,8% жінок затрудняються відповісти однозначно на це запитання.

Хоча більшість учасників опитування підтримує ідею розвитку кооперації, водночас не варто закривати очі на те, що є 5% противників кооперації, а ще 13,4% не визначилися у своєму ставленні до кооперативів, що є прямим підтвердженням недостатньої обізнаності про СОК.

Наступним важливим питанням, що постало перед нами, була оцінка рівня поінформованості респондентів стосовно СОК. Результати дослідження показали, що чоловіки є більш обізнаними в сфері кооперації: майже 50% чоловіків добре оцінюють свої знання про кооперацію, майже 6% відповіли, що відмінно поінформовані, 30% - задовільно і лише 14 % оцінюють свої знання про кооперацію незадовільно або й зовсім затрудняються відповісти на це запитання.

ДОРАДЧА КООПЕРАТИВНА ШКОЛА НАСДСУ

Жінки в цьому питанні виявились менш поінформованими. Так за даними дослідження 44,4 % жінок оцінюють свій рівень знань як добре, і лише 2,2 % - відмінно, проте більша частина учасниць оцінюють свої знання про кооперацію задовільно, а деякі і взагалі не можуть відповісти на це питання. (рис 2).

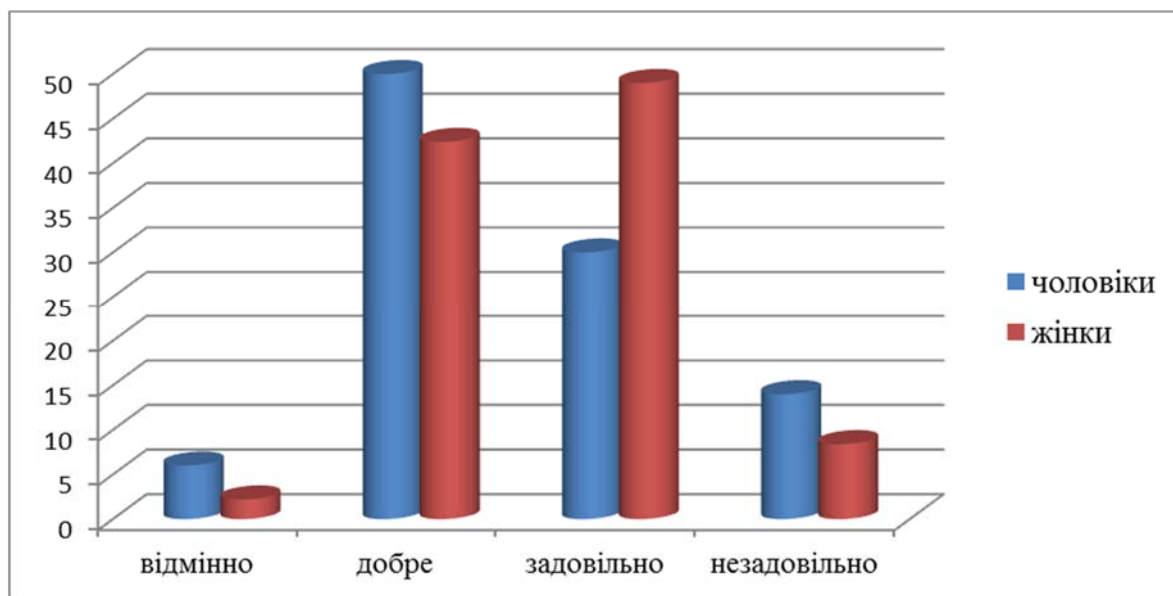

Рис 2. Оцінка рівня поінформованості чоловіків і жінок стосовно СОК

Результати були неочікуваними, адже дослідження проводилось і в тих населених пунктах, де вже досить тривалий час працюють сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи. Крім того, як правило, інформаційна робота проводиться проектами міжнародної технічної допомоги чи такими організаціями як МБО «Добробут громад». На жаль, не всі рішення та рекомендації міжнародних організацій втілюються у нашої дійсності.

Дана ситуація спричинена тим, що більшість кооперативів очолюють чоловіки і, як наслідок, вони вважають що краще розуміються в СОК. Головна відмінність – у доступі до переважної більшості ресурсів, а саме інформаційних, фінансових, комунікативних, освітніх тощо. Адже доступ до ресурсів і контроль за ними має традиційно патріархальний характер. Жінки мають обмежений доступ до участі у прийнятті рішень, плануванні та контролюванні процесом створення та розвитку кооперативів, особливо в стратегічних агроекономічних галузях. Високими є показники представництва сільських жінок у місцевих органах влади. Однак вони переважно працюють у середній ланці, а до вищих керівних посад не можуть пробитися [4].

Тому жінкам для підняття інформаційного рівня знань про кооперацію потрібно проводити семінари та тренінги як для членів кооперації так і для тих, хто хоче створити кооператив.

Наступним питанням було дізнатись в учасників дослідження через які засоби інформації вони хочуть отримувати знання про СОК (рис. 3).

Більшість респондентів вважають, що саме органи влади та сільськогосподарські дорадчі служби мають бути лідерами просвітницької роботи серед сільського населення у сфері СОК.

ДОРАДЧА КООПЕРАТИВНА ШКОЛА НАСДСУ

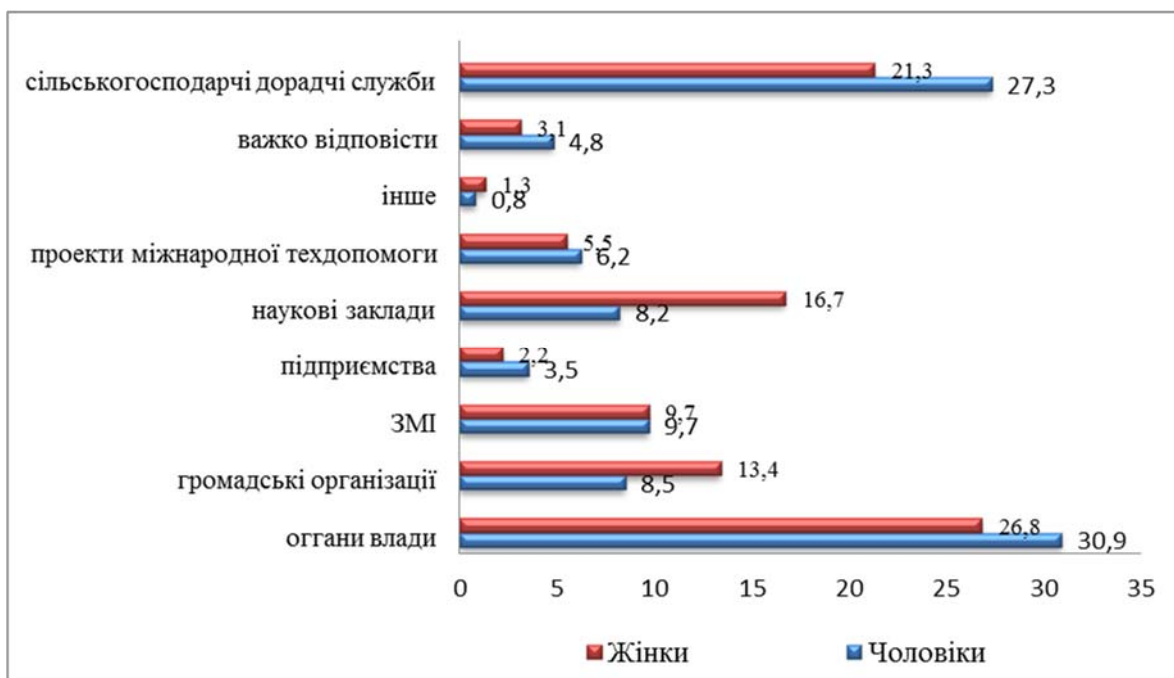

Рис 3. Просвітництво для сільського населення

В двічі більше представників чоловічої статі ніж жіночої віддало перевагу поширенню інформації про СОК через наукові заклади. Це є свідченням того, що чоловіки більше довіряють науковим закладам.

Жінками більше віддана перевага сільськогосподарським дорадчим службам та органам влади, в той час коли чоловіки частіше варіантом своєї відповіді обирали громадські організації.

На жаль, на місцевому рівні інформаційно-просвітницька робота проводиться вкрай слабо.

Також відбувся аналіз окремих груп жінок за видом діяльності з такими результатами:

студенти в основному обирали варіантом своєї відповіді наукові заклади та ЗМІ, оскільки вони в даний момент найбільше пов'язані з науковими закладами та левову частку знань отримують завдяки ЗМІ, зокрема через мережу Інтернет;

переважна частина представників органів місцевого самоврядування та органів влади, а також науковців, фермерів обрали для інформаційно-просвітницької роботи серед сільського населення органи влади;

більшість працівників (медики, вчителі, водії, продавці) вважають, що займатися інформаційно-просвітницькою діяльністю мають саме сільськогосподарські дорадчі служби.

Отже, бачимо, що вид сфери діяльності впливає на вибір варіанту відповіді.

Учасники опитування мали змогу оцінити перспективи розвитку СОК в Україні (рис. 4). Більшість респондентів вважає, що перспективи добрі, але умови, в яких нині розвивається кооперативний рух є несприятливими.

ДОРАДЧА КООПЕРАТИВНА ШКОЛА НАСДСУ

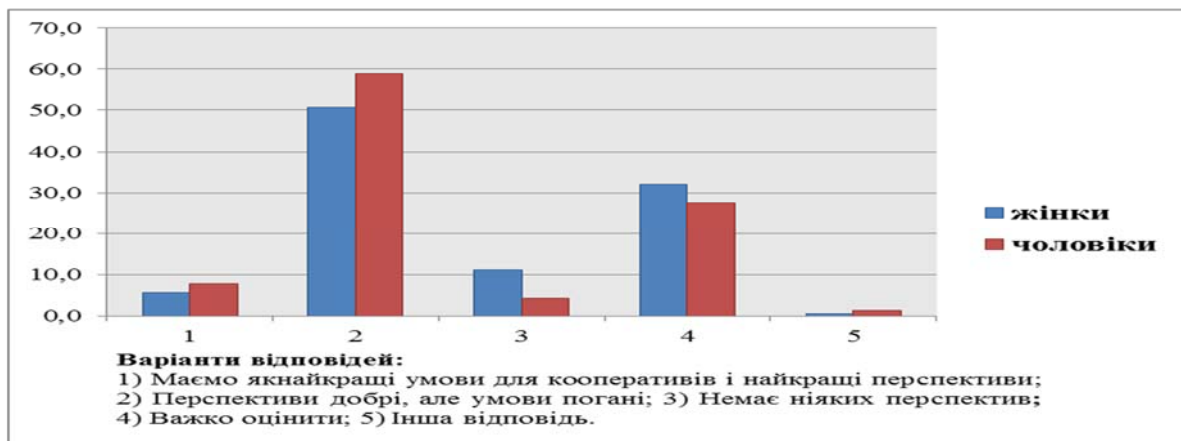

Рис. 4. Оцінка перспектив розвитку СОК

Результати дослідження свідчать, що жінок на 8,4% менше виявляє стриманий оптимізм аніж чоловіків. Варто підкреслити, що майже в 3 рази більше опитаних жінок ніж чоловіків вважає, що ніяких перспектив розвитку СОК немає через те, що вони менше довіряють кооперації внаслідок недостатньої поінформованості про неї.

Чоловіки налаштовані більш оптимістично, тому що більше володіють інформацією, а відповідно і ситуацією, оскільки вони протягом тривалого періоду часу займають більшість керуючих посад. Крім того, вченими встановлено, що для жінок властиво занижувати самооцінку, тоді як для чоловіків характерне завищення [5]. Цим можна пояснити більшу амбіційність чоловіків. На противагу цьому - у жінок краще розвинені організаторські здібності. Жінки частіше можуть сприймати кілька інформаційних потоків, а чоловіки дратуються, коли їм доводиться робити щось «заодно». Вчинки чоловіків більш логічні, а жінки мають інтуїцію [6].

Решту варіантів відповідей чоловіки та жінки обирали примірно однаковим відсотковим співвідношенням, що свідчить про однаковий підхід у вирішенні даної проблеми.

На сьогодні завдяки різним програмам міжнародних донорів, українських сільських жіночих організацій, іншим ініціативам і просто тому, що жінки вже вирішили, що годі чекати, утворився певний прошарок сільських жінок-лідерок. Це сільські голови, сільська інтелігенція – педагоги, медики, а також фермерки [4].

Саме тому необхідно розробити й впровадити програми підтримки жінок і, в першу чергу, інформаційної, які прагнуть реалізувати свій потенціал в сфері кооперації. Крім того, ці програми повинні бути особливо чутливі до потреб жінок з огляду на особливості їхньої психології, а також повинні включати в себе заходи по зміцненню довіри. Виявлення жінок в якості потенційних лідерів і заохочення та підтримка їх через підвищення кваліфікації, наставництво й тренінги є не меншим фактором успішної політики. Нарощування потенціалу окремих жінок також повинне бути в центрі уваги для поліпшення гендерної рівності в кооперативах, особливо у зв'язку з тим, що керуючі посади переважно займали чоловіки.

Проведення постійної просвітницької роботи з питань рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків є необхідним елементом напрямку роботи громадських організацій у різних секторах розвитку: як СОК так і в цілому сільської громади. Сільськогосподарським дорадчим службам варто не лише приділяти увагу проблемам створення й підтримки діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, а й залученню до них жінок.

ДОРАДЧА КООПЕРАТИВНА ШКОЛА НАСДСУ

Залучення жінок до сільськогосподарської обслуговуючої кооперації розширить потенціал для активізації їхньої економічної діяльності та зниження рівня бідності серед жінок, що проживають у сільській місцевості. Основними перевагами участі жінок в кооперативах є те, що це надасть їм можливість отримати гідну заробітну плату, залишаючи час і свободу для інших обов'язків, важливих для них, таких як догляд за дітьми.

Відомо, що при Міжнародному кооперативному альянсі існує Комітет жінок-кооператорів, головним завданням якого є залучення жінок до кооперативного руху. Обмін інформацією між кооперативними організаціями, яку провів Комітет, показав, що жінки почали частіше обіймати відповідальні посади, а кооперативні організації — надавати більше уваги освіті жінок та їх фаховій підготовці [7, с. 89]. В Україні варто створити організацію, яка буде аналогом КЖК і займатиметься проблемами жінок-кооператорів пов'язаними із членством і працею в кооперативах. Ініціативу в даному питанні мають проявити, в першу чергу, самі кооперативи, кооперативні об'єднання, а також сільськогосподарські дорадчі служби, фермерські та інші сільськогосподарські підприємницькі структури.

Список використаних джерел:

1. Promising Practices: How cooperatives work for working women in Africa / [Електронний ресурс].- Режим доступу: ilo.org/public/english...download/women_day_coop.pdf
2. Agricultural cooperatives and gender equality / [Електронний ресурс].- Режим доступу: fao.org/docrep/017/ap669e/ap669e.pdf
3. Гендерна політика | Розвиток підприємництва для жінок та молоді / [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://lads.com.ua/index.php/uk/images/index.php?option=com_content&view=article&id=10
4. Назаренко М. Українські сільські жінки не хочуть бути «кріпосними селянками» / [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://nslovo.com/blog/ukrajinski-silski-zhinky-ne-hochut-buty-kriposnymi-selyankamy>
5. Чим відрізняється чоловік від жінки / [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://moyaosvita.com.ua/psihologija/chim-vidriznyayetsya-cholovik-vid-zhinki/>
6. Козуб В. 20 головних відмінностей мозку чоловіків від мозку жінок / [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://vpoltave.pl.ua/read/novost/id/200189317/20-golovnikh-vidminnostejj-mozku-cholovikiv-vid-mozku-zhinok>
7. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація / словник-довідник. – Львів: Інститут розвитку аграрних ринків, 2010. – 159 с.

ДОРАДЧА КООПЕРАТИВНА ШКОЛА НАСДСУ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ КООПЕ- РАЦІЮ»

ЗАКОН УКРАЇНИ Про сільськогосподарську кооперацію

Розділ V ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ПАЙ

Стаття 16. Процедура повернення пайового впе- ску у вигляді земельної ділянки члену кооперативу

1. У разі виходу, виключення з кооперативу чи ліквідації кооперативу фізична чи юридична особа, яка внесла свій майновий пай у кооператив у формі земельної ділянки, отримує свій майновий пай виключно у формі земельної ділянки, тобто в натурі (на місцевості)⁹⁵. У разі ліквідації кооперативу майновий пай у формі земельної ділянки не може бути використаний для виплати заробітної плати працівникам, виконання зобов'язань перед бюджетом, банками та іншими кредиторами.

Право власності громадян на землю гарантується Конституцією України (ст. 14). За своїм змістом воно є найбільш повним правом на землю, яке включає право володіти, користуватися і розпоряджатися земельними ділянками (ст. 78 Земельного кодексу України).

⁹⁵ Пай члена кооперативу є персоніфікованим і поворотним внеском. При внесенні майна до господарського товариства особа стає власником абстрактного вкладу, який при виході повертається в тій формі, яку визначили загальні збори. Разом з тим, при внесенні майна до пайового фонду кооперативу, член кооперативу має право на повернення саме того майна, яке було внесене до пайового фонду. І не дивлячись на те, що право власності переходить до кооперативу, член кооперативу має право вимагати повернення переданого майна.

Крім того, Закон України «Про кооперацію» при визначенні поняття пай окремо серед майна виділяє земельну ділянку. Це не є випадковим. У статті 21 цього Закону встановлено, що "у разі виходу або виключення з кооперативу, фізична або юридична особа має право на одержання своєї загальної частки натурою, грошми або (за бажанням) цінними паперами відповідно до їх вартості на момент виходу, а земельної ділянки - в натурі".

Тим не менш, таке право особи на повернення земельної ділянки в натурі не забезпечується ні заборонами кооперативу відчужувати земельні ділянки, ні відповідальністю за неповернення земельної ділянки в натурі.

Якщо розглядати право особи на отримання внесеної земельної ділянки до пайового фонду як безумовне право, то перехід права власності від члена кооперативу до самого кооперативу є тимчасовим і неабсолютним. Право кооперативу на земельну ділянку обмежено в часі моментом виходу (виключення) члена кооперативу і пред'явлення останнім вимоги.

ДОРАДЧА КООПЕРАТИВНА ШКОЛА НАСДСУ

Єдиною організаційно-правовою формою підприємств, що забезпечували повернення земельної ділянки у випадках припинення членства є сільськогосподарські кооперативи⁹⁶. Але, якщо відповідно до положення пункту 1 статті 14 цього Закону, виробничий кооператив набуде права власності на земельну ділянку шляхом внесення її до пайового фонду і як і потім відчужить її на користь третьої особи, то стане неможливим повернення такої земельної ділянки члену кооперативу. (дивись застереження у коментарі до статті 14 цього Закону.).

Слід звернути увагу на те, що навіть при ліквідації кооперативу земельна ділянка не може бути використана для виконання зобов'язань перед кредиторами, а також перед державою.

Гарантування права на повернення земельної ділянки в натурі “робить кооперативну форму виробництва найбільш зручною та прибутковою в порівнянні з іншими видами комерційних організацій на селі”⁹⁷, адже вона не позбавляє селянина можливості самому господарювати на землі⁹⁸.

Розділ VI ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Вперше цей закон опубліковано у офіційному органі Верховної Ради України «Голос України» (18 січня 2013 року № 11).

2. Кооперативи та кооперативні об'єднання, утворені до набрання чинності цим Законом, зобов'язані протягом року з дня набрання чинності цим Законом привести свої статuti у відповідність із цим Законом.

Необхідність змін у статутах кооперативів пов'язана із новелами цього Закону. Наприклад, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи з прийняттям цього Закону не можуть надавати послуги не членам кооперативу, що повинно знайти своє відображення у статутах таких кооперативів.

⁹⁶ Положення пункту 1 статті 14 цього Закону можуть зруйнувати це твердження. Дивись коментар до цієї норми.

⁹⁷ Галиновская Е.А., Минина Е.Л., Панкратов И.Ф. Комментарий к Федеральному Закону «О сельскохозяйственной кооперации». – М.: ИНФРА М - Норма, 1997. – С. 61.

⁹⁸ Для порівняння – вихід з акціонерного товариства можливий тільки шляхом відчуження акціонером належних йому акцій. У кращому разі акціонеру “повернуть лише вартість його акцій, які, як цінні папери, мають властивість знецінюватись» (Див.: Вівчаренко О.А. Право власності на землю в Україні (актуальні проблеми) / Ред. В.Л. Мунтян. – І.-Франківськ, 1998. – С.130.). При виході учасника з товариства з обмеженою відповідальністю йому виплачується вартість частини майна товариства, пропорційна його частці у статутному фонді. На вимогу учасника та за згодою товариства вклад може бути повернуто повністю або частково в натуральній формі (ч. 1 ст. 54 Закону України “Про господарські товариства”).

Таким чином, приймаючи участь у формуванні Статутного фонду господарських товариств шляхом внесення до нього земельної ділянки, селянин ризикує втратити її, адже законодавство не гарантує учаснику, який виходить (або якого виключають) із складу такої юридичної особи, її повернення (за виключенням земельних ділянок сільськогосподарського призначення, обіг яких є обмежений законом та які не можуть вноситися до статутного капіталу господарського товариства).

ДОРАДЧА КООПЕРАТИВНА ШКОЛА НАСДСУ

Термін приведення статутів кооперативів у відповідність із цим Законом спливає 19 січня 2014 року.

Будь-яка норма закону, яка приписує виконання певних дій, має містити й відповідні наслідки за її невиконання, інакше порушення не потягне за собою належну реакцію з боку держави. Законодавство про кооперацію таких санкцій не містить.

Згідно ст. 110 Цивільного кодексу України юридична особа ліквідується за рішенням суду про визнання судом недійсною державної реєстрації юридичної особи через допущені при її створенні порушення, які не можна усунути, а також в інших випадках, встановлених законом.

Відповідно до статті 29 Закону України «Про кооперацію» кооператив ліквідується:

- за рішенням загальних зборів членів кооперативу або зборів уповноважених;
- за рішенням суду.

За неприведення статуту у відповідність до вимог Закону, сільськогосподарський обслуговуючий кооператив може не тільки втратити ознаку неприбутковості, а й бути ліквідований, але тільки за рішенням суду.

3. До приведення статутів у відповідність із цим Законом кооперативи та кооперативні об'єднання керуються положеннями діючих статутів у частині, що не суперечить цьому Закону.

Якщо норма статуту кооперативу суперечить цьому Закону, то кооперативи мають керуватись діючими статутами лише у частині, що не суперечить цьому Закону.

4. До приведення законодавства у відповідність із цим Законом акти законодавства застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

Якщо норма актів законодавства суперечить цьому Закону, то слід керуватись ними лише у частині, що не суперечить цьому Закону.

5. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у частині першій статті 86 Цивільного кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 40-44, ст. 356) слова «споживчі кооперативи» замінити словами «кооперативи, крім виробничих»;

Цими змінами кооперативи віднесені до непідприємницьких товариств⁹⁹:

2) у Законі України «Про кооперацію» (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., № 5, ст. 35):

у статті 2:

абзаци одинадцятий і дванадцятий викласти в такій редакції:

«цільовий внесок – грошовий чи інший майновий внесок члена кооперативу, що вноситься понад пай до спеціального фонду кооперативу для забезпечення виконання конкретних завдань кооперативу;

Цими змінами уточнено, що цільовий внесок вноситься для забезпечення виконання конкретних цілей діяльності кооперативу, а не просто статутної діяльності, як це було раніше записано.

⁹⁹ Непідприємницькими товариствами є товариства, які не мають на меті одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками.

ДОРАДЧА КООПЕРАТИВНА ШКОЛА НАСДСУ

пайовий фонд – фонд, що формується з пайових внесків членів кооперативу і є одним із джерел формування майна кооперативу, розмір якого може змінюватися»;

Цими змінами визначено, що пайовий фонд формується не тільки при створенні кооперативу, а протягом всієї його діяльності і він може змінюватися.

статтю 5 доповнити частиною другою такого змісту:

«Особливості функціонування сільськогосподарської кооперації визначаються Законом України «Про сільськогосподарську кооперацію»;

Цими змінами підкреслено, що сільськогосподарська кооперація є частиною загальної кооперативної системи, але при цьому має певні особливості, що регулюються окремим Законом.

друге речення частини другої статті 6 після слів «кооперативи можуть бути» доповнити словом «сільськогосподарськими»;

Цими змінами закріплено де-юре напрям діяльності кооперативів, що існував де-факто:

За напрямами діяльності кооперативи можуть бути сільськогосподарськими, житлово-будівельними, садово-городніми, гаражними, торговельно-закупівельними, транспортними, освітніми, туристичними, медичними тощо.

частину першу статті 26 доповнити реченням такого змісту: «Ця норма не поширюється на сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи»;

Цими змінами встановлено, що кооперативні виплати для сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів мають інше трактування:

Кооперативні виплати — частина доходу, що розподіляється за результатами фінансового року між членами кооперативу пропорційно їх участі в господарській діяльності кооперативу у порядку, визначеному рішенням вищого органу управління кооперативу. Ця норма не розповсюджується на сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи.

частину сьому статті 29 після слів «(кооперативним організаціям)» доповнити словами «або зараховується до доходу бюджету»;

Цими змінами встановлено, що майно неподільного фонду при ліквідації кооперативу може бути зараховано до доходу бюджету:

Майно неподільного фонду не підлягає поділу між його членами і передається за рішенням ліквідаційної комісії іншій (іншим) кооперативній організації (кооперативним організаціям) або зараховано до доходу бюджету. При цьому у рішенні повинні бути визначені напрями використання зазначеного майна.

3) у Законі України «Про сільськогосподарський перепис» (Відомості Верховної Ради України, 2009 р., № 9, ст. 115):

в абзаці другому статті 1 слова «сільськогосподарську худобу і птицю» замінити словами «сільськогосподарських тварин»;

Цими змінами запроваджено більш широке поняття – «сільськогосподарські тварини»:

виробники сільськогосподарської продукції – юридичні особи всіх організаційно-правових форм господарювання та їх відокремлені підрозділи, фізичні особи (фізичні

ДОРАДЧА КООПЕРАТИВНА ШКОЛА НАСДСУ

особи-підприємці, домогосподарства), які займаються сільськогосподарською діяльністю, передбаченою класифікацією видів економічної діяльності (va375202-05), мають у володінні, користуванні або розпорядженні землі сільськогосподарського призначення чи **сільськогосподарські тварини** (раніше було: сільськогосподарську худобу і птицю).

у частині першій статті 8 слова «худоби та птиці» замінити словом «тварин».

Цими змінами запроваджено більш широке поняття:

Програмою загального сільськогосподарського перепису передбачаються запитання, що дозволяють ідентифікувати респондентів стосовно їх загальних характеристик; земельних ресурсів та їх використання; сільськогосподарських культур; **тварин**; меліорації та агрохімічних заходів; сільськогосподарських машин і техніки; сільськогосподарських будівель та споруд, зайнятих в сільськогосподарському виробництві; інших виробничих сільськогосподарських ресурсів.

6. Кабінету Міністрів України протягом року з дня набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
Дивись коментарі до пункту 2 Прикінцевих положень.

забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом».

Дивись коментарі до пункту 2 Прикінцевих положень.

Президент України
В.ЯНУКОВИЧ

м. Київ
20 листопада 2012 року
№ 5495-VI

Продовження НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО КОМЕНТАРЯ ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ КООПЕРАЦІЮ» ВИ ЗМОЖЕТЕ ПОБАЧИТИ У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ ВІСНИКА!

ЦІНОВА ІНФОРМАЦІЯ

ЦІНИ НА РИНКУ ЖИВОЇ ХУДОБИ «ЧАРОДІЙ» СТАНОМ НА 17 ЖОВТНЯ 2014 РОКУ

Вид	Категорія	Ціна, грн. за кг. живої ваги
Свині без добавок	Від 90 до 120 кг живої ваги	15.00- 17.00
/ -/	Від 130 кг до 180 і вище	17.00-19.50
Свині на добавках	Від 90 до 120 кг живої ваги	18.00-20.00
/-/	Від 130 до 180 кг живої ваги	19.00-22.00
Поросятка молодняк		30.00-50.00
Бички	Від 150 до 600 кг і вище	16.00-18.50
Телиці	Від 150 до 600 кг	14.00- 16.00
Корови на забій		7.00- 12.00
Молодняк ВРХ	Від 50 до 120 кг	17.00-21.00

Адреса:
Ринок живої худоби «Чародій»
м. Жашків, Черкаської обл.
тел. 04747-6-21-23; 050-163-67-39

ЦІНОВА ІНФОРМАЦІЯ

Ціна на оптових ринках України станом на 17 жовтня 2014 року
Інформація Проекту «Час для бізнесу» (<http://www.pl-by-ua.org.ua>).

Продукція	Шувар		Нежданий		Столичний		Азовський	
	мін.	макс.	мін.	макс.	мін.	макс.	мін.	макс.
Баклажани	8.00	9.00	6.00	10.00	7.50	8.50	--	--
Буряки столові	1.10	1.30	1.50	2.00	1.80	2.20	6.00	10.00
Кабачок	6.00	7.00	9.00	10.00	11.00	13.00	22.50	22.50
Картопля стандарт	1.70	2.00	2.00	2.50	1.80	2.30	7.50	8.50
Капуста білокачанна	0.90	1.10	1.00	2.00	1.50	1.70	6.0-0	7.00
Капуста брюсельська	10.00	10.00	--	--	28.00	32.00	--	--
Капуста броколі	15.00	15.00	12.00	13.00	--	--	--	--
Капуста пекінська	4.00	5.00	2.00	3.00	5.00	6.00	6.00	8.00
Капуста цвітна	8.00	10.00	10.00	14.00	11.00	14.00	8.00	9.00
Капуста квашена	--	--	--	--	--	--	--	--
Морква	1.50	1.80	1.00	2.00	1.50	2.00	8.00	15.00
Огірок солений	--	--	--	--	--	--	--	--
Огірок	8.00	14.00	8.00	13.00	12.00	14.00	6.50	6.50
Перець солодкий оранжевий	9.00	11.00	2.00	4.00	5.00	6.00	--	--
Перець солодкий червоний	9.00	12.00	4.00	8.00	14.00	16.00	33.00	35.00
Помідор	6.50	12.00	2.00	13.00	6.50	18.00	28.00	30.00
Помідор квашений	--	--	--	--	--	--	--	--
Селера	12.00	15.00	4.00	5.00	6.50	7.50	--	--
Цибуля ріпчаста	1.50	1.70	1.50	2.00	1.50	1.80	11.50	13.00
Цибуля червона	8.00	10.00	6.00	7.00	6.50	7.50	--	--
Часник	14.00	18.00	7.00	15.00	15.00	25.00	16.50	16.50

ЦІНОВА ІНФОРМАЦІЯ

Ціна на оптових ринках України станом на 17 жовтня 2014 року
Інформація Проекту «Час для бізнесу» (<http://www.pl-by-ua.org.ua>).

Продукція	Шувар		Нежданний		Столичний		Азовський	
	мін.	макс.	мін.	макс.	мін.	макс.	мін.	макс.
Виноград	11.00	21.00	15.00	20.00	17.00	25.00	10.00	10.00
Груша	13.00	17.00	5.00	9.00	10.00	20.00	17.00	23.00
Груша Конференція	18.00	23.00	--	--	--	--	--	--
Полуниця	--	--	15.00	15.00	--	--	--	--
Малина	--	--	30.00	30.00	--	--		
Слива	7.00	10.00	10.00	11.00	11.00	12.00	--	--
Яблуко	4.00	8.00	6.00	8.00	4.00	12.00	9.00	14.50

ЦІНОВА ІНФОРМАЦІЯ

Ціна на оптових ринках України станом на 17 жовтня 2014 року
Інформація Проекту «Час для бізнесу» (<http://www.pl-by-ua.org.ua>).

	Шувар		Нежданий		Столичний		Азовський	
	мін.	макс.	мін.	макс.	мін.	макс.	мін.	макс.
Борошно	4.50	5.20	--	--	8.00	12.00	5.50	7.00
Гречка	--	--	--	--	11.00	13.00	9.40	9.40
Жито	--	--	--	--	--	--	--	--
Кукурудза	--	--	--	--	--	--	--	--
Овес	--	--	--	--	--	--	--	--
Пшениця	--	--	--	--	--	--	--	--
Рис	--	--	--	--	15.00	19.00	10.75	10.75
Ріпак	--	--	--	--	--	--	--	--
Соя	--	--	--	--	--	--	--	--
Цукор	8.00	8.60	--	--	12.00	13.00	9.80	9.80
Ячмінь	--	--	--	--	--	--	--	--

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ УКРАЇНИ

Повна назва - Всеукраїнська громадська організація «Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України».

Має статус неприбуткової організації.

Скорочена назва – НАСДСУ.

Назва англійською мовою NGO "National Association of Agricultural Advisory Services of Ukraine".

Створена 11 березня 2003 року.

№1971. Свідectво про реєстрацію об'єднання громадян в Міністерстві юстиції України від 10 жовтня 2003 року

Першим президентом НАСДСУ був Шмідт Роман Михайлович.

До жовтня 2011 року обов'язки президента НАСДСУ виконував Гриценко Микола Петрович.

Метою діяльності Асоціації є сприяння покращенню добробуту сільського населення та розвитку сільської місцевості через підвищення рівня знань і вдосконалення практичних навичок сільського населення та сільськогосподарських товаровиробників, задоволення та захист соціальних, економічних, фахових та інших спільних інтересів членів Асоціації.

Основними завданнями Асоціації є:

- о Сприяння провадженню освітньої діяльності для сільського населення та сільськогосподарських товаровиробників, членів Асоціації та інших осіб із питань менеджменту, маркетингу, права, екології, застосування сучасних технологій та з інших питань, що пов'язані із сільськогосподарською дорадчою діяльністю.

- о Сприяння поширенню та впровадженню сучасних досягнень науки, техніки і технологій, демонстраційні покази форм і методів роботи сільського населення і сільськогосподарських товаровиробників.

- о Координація діяльності суб'єктів сільськогосподарської дорадчої діяльності, членів Асоціації, методичного забезпечення та розробка і впровадження правил їх поведінки.

- о Сприяння професійній підготовці дорадників та експертів дорадників шляхом організації навчання за програмами базової підготовки та підвищення їх кваліфікації за напрямками, зазначеними у кваліфікаційному свідоцтві.

- о Представництво та захист законних прав та інтересів членів Асоціації у центральних та місцевих органах державної влади у встановленому законодавством порядку.

- о Внесення у встановленому порядку пропозицій щодо розробки та вдосконалення нормативно-правових актів, що регулюють дорадчу діяльність в Україні та сприяють створенню системи правового й професійного захисту членів Асоціації.

- о Сприяння розвитку зовнішніх зв'язків членів Асоціації з міжнародними організаціями та партнерами, які займаються дорадництвом.

- о Сприяння прибутковій діяльності сільськогосподарських підприємств та підвищенню рівня життя сільського населення через активне навчання, запровадження сучасних досягнень науки, техніки і технологій, інформаційне забезпечення.

- о Сприяння популяризації дорадництва та поширення інформації про освітні програми та проекти; створення умов для доступу членів Асоціації до мережі інформаційного забезпечення та бази даних.

НАСДСУ представлена своїми членами – сільськогосподарськими дорадниками, а також сільськогосподарськими дорадчими службами (понад 70), діяльність яких регулюється Законом України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність», в усіх регіонах України.

Офіс НАСДСУ знаходиться у м. Києві.

Президент НАСДСУ - Корінець Роман Ярославович.

Віце-президент НАСДСУ - Андрієнко Світлана Михайлівна, Кропивко Михайло Федорович, Брівко Тетяна Василівна, Паньків Іван Ярославович.

Електронна пошта – doradaukraine@gmail.com.

Сайт www.dorada.org.ua.

НАСДСУ має великий досвід реалізації дослідницьких, лобістських, інформаційних, навчальних проектів, законопроектної роботи, розробки державних програм, а також досвід співпраці з зарубіжними та міжнародними організаціями, проектами міжнародної технічної допомоги різних країн.

НАСДСУ проведено декілька сотень навчальних семінарів, в тому числі міжнародних, круглих столів, міжнародних науково-практичних конференцій.

НАСДСУ започаткувала видання перших в Україні навчальних посібників «Основи сільськогосподарського дорадництва в Україні» та «Посібник для сільськогосподарських дорадників», матеріалів і документів Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України в 3-х томах, програм, буклетів, брошур, довідників тощо.

НАСДСУ здійснює інформаційне забезпечення та промоції дорадчих служб через веб-сайт Асоціації, газету-вкладку «Вісник Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб «ДОРАДА» у форматі друкованого видання «Вісник «Фермер України», національне радіо, телебачення, інші засоби масової інформації.

НАСДСУ ініціювала прийняття Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» та проектами нормативно-правових актів на його виконання, в тому числі Державної цільової програми сільськогосподарської дорадчої діяльності на період до 2009 року, інших правових актів, спрямованих на розвиток сільського господарства та сільської місцевості.

Асоціація та її члени – дорадчі служби, дорадники – співпрацювали та співпрацюють на партнерських засадах з міжнародними програмами і проектами Світового банку, ФАО, Європейської Комісії, урядів Сполучених Штатів Америки, Канади, Великобританії, Німеччини, Данії, Нідерландів, Швеції, Польщі, а також з дорадчими службами Болгарії, Естонії, Латвії, Литви, Молдови, Румунії, Угорщини, Японії, Білорусі, Китаю, Російської Федерації.

Дорадчі служби на замовлення органів влади надають соціально спрямовані дорадчі послуги.

National Association of Agricultural Advisory Services of Ukraine

General Information

Full title is NGO "*National Association of Agricultural Advisory Services of Ukraine*."

Short title is (NAAASU).

The association was found on March 11, 2003 as a non-profit private organization.

Certificate of registration of association №1971 was issued by Ministry of Justice of Ukraine on October 10, 2003.

The first president of NAAASU was Roman Schmidt.

Mykola Grytsenko was acting president of NAAASU until October, 2011.

Purpose

The purpose of the Association is to promote the improvement welfare of rural population and rural development by increasing the knowledge and practical skills of rural population and agricultural producers and protect the social, economic, professional and other common interests of its members.

Principal duties:

Primary targets of the Association are:

The association conducts educational activities for rural population, agricultural producers, members of the Association and others in the fields of management, marketing, law, ecology, modern technology etc.

The association promotes and implements modern achievements of science, engineering, technology, new forms and methods of work for rural population and agricultural producers.

The association coordinates the activities of rural population, agricultural producers, members of the Association and others.

The association contributes training of experts by organizing training programs.

The association represents and protects the legitimate rights and interests of their members in authorities.

The association makes the offers concerning the creating and improving of regulatory acts, regulates agricultural advisory services in Ukraine.

The association promotes cooperation of the members with international organizations and partners involved in advisory services.

The association supports the lucrative activity of agricultural enterprises and improves welfare of the rural population.

The association popularizes itself and extends information about educational programs, projects. Moreover organization creates conditions for access to the members of the association to databases.

Structure

NAAASU is represented by their members - agricultural advisors and agricultural extension services, whose activities are governed by the Law of Ukraine "Agricultural Advisory Services", in all regions of Ukraine.

Head office of NAAASU is located in Kiev (10, Heroiv Oborony st., of. 10

President of association is Korinets Roman, vice president of association is - Andriienko Svetlana, Kropyvko Mykhailo, Brivko Tetiana, Ivan Pankiv.

E-mail: doradaukraine@gmail.com.

www.dorada.org.ua

Experience

NAAASU has a huge experience of research, lobbying, information, educational projects, legislative drafting, development of state programs, as well as experience in working with foreign and international organizations, international technical assistance projects in different countries.

NAAASU has already held hundreds of seminars, roundtable discussion and scientific conferences, including international.

NAAASU has founded several textbooks, such as: "Fundamentals of agricultural Advisory in Ukraine" and "Handbook for agricultural advisers". Moreover association composed papers and documents of the National Association of Agricultural Advisory Services of Ukraine in 3 volumes, programs, booklets, brochures, manuals, etc.

NAAASU provides information through website of the association, newspaper "Journal of National Association of Agricultural Advisory Services", "Journal "Farmer of Ukraine", national radio, TV etc.

NAAASU initiated the adoption of the Law of Ukraine "Agricultural Advisory Services".

The association and its members cooperate in partnership with international programs, projects of World Bank, FAO, European Commission, the governments of the United States, Canada, UK, Germany, Denmark, the Netherlands, Sweden, Poland, and with advisory services in Bulgaria, Estonia, Latvia, Lithuania, Moldova, Romania, Hungary, Japan, Belarus, China and Russian Federation.